

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 26. april 2023

Sak nr.: 23-003129TVI-TOSL/08

Dommer: Tingrettsdommer Terje Reinholt Johansen

Saken gjelder: Midlertidig forføyning; statsforvalterens vedtak om tap av registreringsrett for trossamfunn

---

Jehovas vitner

Advokat Anders Christian Stray Ryssdal
Rettslig medhjelper advokat Rene`
Stub-Christiansen

mot

Staten v/Barne- og
familiedepartementet

Advokat Liv Inger Gjone Gabrielsen,
Advokat Kristin Hallsjø Aarvik

Twisten gjelder Statsforvalteren i Oslo og Viken sitt enkeltvedtak 22. desember 2022 om tap av registrering for Jehovas vitner som trossamfunn etter trossamfunnsloven, og som her er brakt inn for domstolsbehandling ved Oslo tingrett i form begjæring om midlertidig forføyning. Saksøkeren, Jehovas vitner, har fremholdt at vedtaket må anses ugyldig og at vilkårene er oppfylt for å bli hørt med krav om midlertidig forføyning der trossamfunnet inntil videre må forbli registrert som trossamfunn, med de rettigheter som følger med slik registreringen. Staten, som her er saksøkt, har prinsipielt krevet at saken skal avvises og at vilkårene uansett ikke er til stede for at retten kan ta kravet til følge.

1. Nærmere om saksforholdet knyttet til statsforvalterens behandling av saken om registreringsnektelse av Jehovas vitner som trossamfunn.

Jehovas vitner ble formelt registrert som trossamfunn i Norge den 15. oktober 1985, etter å ha virket aktivt i lang tid her til lands. Jehovas vitner ble etter registreringen gitt rett til å forestå vigsler. Trossamfunnet har om lag 12.000 medlemmer i Norge.

Gjennom registreringen kvalifiserte Jehovas vitner seg i utgangspunktet også for rett til statstilskudd etter de samme rettsregler i trossamfunnsloven som gjelder for registrering av trossamfunn. En del av problematikken i nærværende sak om midlertidig forføyning knytter seg til eldre trossamfunnslov (13. juni 1969), sett i forhold til ny trossamfunnslov (24. april 2020), og med overgangsregler i den nye loven.

I 2022 besluttet Statsforvalteren i Oslo og Viken å tilbakekalle tilskuddsretten for Jehovas vitner for året 2021. Den 25. oktober 2022 sendte statsforvalteren ut forhåndsvarsel til Jehovas vitner der det ble opplyst om at også selve registreringen av trossamfunnet ble vurdert tilbakekalt. Det ble samtidig gitt opplysninger om at omlegging av trossamfunnets praksis ville kunne sette registreringsspørsmålet i nytt lys. Avslutningsvis står det i varselet:

Dette brevet er som nevnt et varsel om at det kan bli aktuelt for Statsforvalteren å slette trossamfunnet fra vårt register. Et endelig vedtak om tap av registrering, vil få den konsekvens at samfunnet mister retten til å kreve tilskudd, og at en eventuell vigselsrett opphører.

Samfunnet står for øvrig fritt til å utøve sin religion og sine aktiviteter uavhengig av en offentlig registrering.

Jehovas vitner bad om utsettelse for å inngi nødvendige merknader om statsforvalterens forhåndsvarsel om registreringsnektelse, og dette ble imøtekommet av statsforvalteren ved brev 14. november 2022. I brevet opplyste samtidig statsforvalteren at utsettelse ville medførte at statsforvalteren ikke rakk å fatte sitt vedtak før årsskiftet. For å være registrert med virkning fra år 2023, måtte imidlertid alle trossamfunn ha inngitt fornyet søknad om registrering etter trossamfunnsloven av 2020.

Jehovas vitner, ved advokat Anders Ryssdal, innga merknader overfor statsforvalteren ved brev 2. desember 2022 og nytt brev 14. desember 2022.

Statsforvalteren fattet for sin del vedtak i saken 22. desember 2022. Den nærmere begrunnelsen for registreringsnektelsen av Jehovas vitner som trossamfunn fra år 2023 er i hovedsak todelt. Det første forhold var knyttet til omstendigheter omkring utmelding fra trossamfunnet. Det annet forhold er knyttet til spørsmål om negativ sosial kontroll overfor mindreårige. Det heter bl.a. i statsforvalterens vedtak 22. desember 2022:

Jehovas vitner ble registrert hos Statsforvalteren 15.10.1985, og er registrert frem til 01.01.2023 etter overgangsreglene i den nye trossamfunnsloven § 23 andre ledd. Vi mottok 21.10.2022 søknad om registrering etter den nye trossamfunnsloven. Vi behandler også søknaden i dette vedtaket.

Vedtak

Vi trekker tilbake registreringen av Jehovas Vitner som trossamfunn, jf. trossamfunnsloven § 4 tredje ledd jf. samme lov § 6, jf. trossamfunnsforskriften 6 første ledd.

Vi avslår ny registrering av Jehovas Vitner som trossamfunn, jf. trossamfunnsloven § 4 tredje ledd, jf. trossamfunnsforskriften § 4 fjerde ledd.

Dersom et medlem i Jehovas Vitner endrer sin religiøse overbevisning og ønsker å forlate trossamfunnet skal vedkommende etter det ovennevnte behandles som om de var ekskludert. Dette betyr at medlemmene ikke lengre kan ha kontakt med familie og venner i trossamfunnet uten at dette kan få konsekvenser for de gjenværende medlemmene. Vi viser til «Vær hyrder for Guds hjord» («Eldsteboken») kapittel 12 punkt 17 (1) om «Unødvendig samvær med ekskluderte eller slike som har trukket seg». Etter vår vurdering utgjør denne praksisen en form for sanksjonering av både tidligere medlemmer og gjenværende medlemmer. På denne bakgrunn har ikke trossamfunnet sikret at en utmelding kan skje vilkårløst og uten hindringer fra trossamfunnets side, jf. forarbeidene til trossamfunnsloven § 2, side 254.

- - - -

Det andre forholdet som ledet til nekting av statstilskudd for 2021 i vedtak av 27.01.2022 var at barns rettigheter ble krenket ved at det utøves negativ sosial kontroll av barn i menigheten, herunder på grunn av eksklusjonsreglene av mindreårige døpte, og sosial isolasjon av udøpte barn som ikke oppfører seg i tråd med samfunnets regler. Dette strider med trossamfunnsloven § 6 første ledd, Grunnloven § 104 tredje ledd og Barnekonvensjonen art. 19.

2. Kort om tingrettens behandling av forføyningssaken i desember 2022.

Statsforvalteren fastsatte dermed i enkeltvedtaket 22. desember 2022 at Jehovas vitner skulle fratras status som registrert trossamfunn som var oppnådd etter den gamle lov fra 1969, samtidig som statsforvalteren nektet Jehovas vitner adgangen til å bli registrert som

trossamfunn etter den nye lov av 2020. Den bortfalte registrering som trossamfunn medførte etter loven først og fremst at Jehovas vitner tapte retten til å foreta vielser overfor sine medlemmer i trossamfunnet. (Forholdet til statstilskudd utgjør en annen side av saksforholdet og behandles i annet selvstendig søksmål for Oslo tingrett, se nedenfor).

Jehovas Vitner, ved advokat Anders Christian Stray Ryssdal, fremsatte (opprinnelig) begjæring datert 28. desember 2022 overfor Oslo tingrett med krav om midlertidig forføyning mot Staten ved Statsforvalteren i Oslo og Viken. Jehovas vitner fremholdt at vedtaket 22. desember 2022 om registreringstap for trossamfunnet måtte anses ugyldig. Det ble nedlagt påstand om at Jehovas vitner måtte ha rettskrav på å stå oppført som et lovlig, registrert trossamfunn etter trossamfunnslovgivningen inntil tvisten var avgjort ved rettskraftig dom.

Tingretten behandlet saken som en hastesak; uten at det ble innkalt til og avholdt ordinære, forutgående muntlige forhandlinger, se unntaksregelen for dette i tvisteloven § 32-7 annet ledd.

Tingretten tok aller først utgangspunkt i den del av vedtaket 22. desember 2022 der det fremgikk at det ikke var aktuelt å gi verken eventuell klage til Barne- og familiedepartementet, eller saksanlegg for domstolene, oppsettende virkning etter forvaltningsloven § 42. Om dette heter det i statsforvalterens vedtak:

Dette innebærer at Jehovas Vitner ønsker å forbli registrert, beholde vigselsrett og mulighet til å kreve statstilskudd frem til en eventuell klagebehandling er ferdig, eller en domstolsbehandling av saken er endelig avgjort.

Det er Statsforvalterens vurdering at det ikke er grunnlag for å gi utsatt iverksetting av vedtaket.

Tingretten avsa foreløpig kjennelse 30. desember 2022 der det innledningsvis ble gitt uttrykk for:

Det følger av tvisteloven § 34-2 at saksøkeren i en forføyningssak som denne både må sannsynliggjøre at det foreligger et hovedkrav, men også sannsynliggjøre at det foreligger en særskilt sikringsgrunn. Dette er nærmere omtalt i Kommentartutgaven til tvisteloven av Schei m.fl, (Universitetsforlaget, 2. utg. 2013) side 1232.

Forvaltningsloven § 42 første ledd, første og annen setning, lyder:

«Underinstansen, klageinstans eller annet overordnet organ kan beslutte at vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Når en part eller en annen med rettslig klageinteresse akter å gå til søksmål eller har reist søksmål for å få vedtaket prøvd ved domstol, kan organ som nevnt utsette iverksettingen til det foreligger endelig dom.»

Kompetansen som følger av denne lovbestemmelsen i forvaltningsloven § 42 tilkommer den utøvende makt (forvaltningen), ikke den dømmende makt (domstolene). Retten kan innunder dette saksforholdet ikke sette seg inn i statsforvalterens eller departementets sted og beslutte utsatt iverksettelse av vedtaket 22. desember 2022 med hjemmel i forvaltningsloven § 42 som fullt ut er undergitt forvaltningens frie skjønn. Saken om avregistrering er heller ikke av en slik karakter at det naturlig åpnes opp for vurderinger i retning av at forvaltningsavgjørelsen beror på myndighetsmisbruk.

Retten er dermed henvist til å vurdere gyldigheten av statsforvalterens realitetsvedtak 22. desember 2022 som innebærer at Jehovas vitner fratras formell registrering som trossamfunn fra januar 2023.

I den samme kjennelsen 30. desember 2022 foretok tingretten deretter en kort vurdering av vedtakets materielle begrunnelse og fremholdt:

Hvorvidt vedtaket om registreringstap er et ugyldig forvaltningsvedtak (nullitet) utløser krevende faktiske og juridiske vurderinger. Det tilstøtende spørsmålet, om tap av statstilskudd for 2021, springer ut ifra samme rettsfakta som i registreringssaken her, og er allerede brakt inn i søksmålsprosess med ventende dom. Tingretten har nå i romjulen, uten mulighet for kontradiksjon med motparten før årsskiftet, ikke mulighet til å forestå en forsvarlig vurdering av saksøkerens påstand om ugyldig registreringsnektelse. Dette vil samtidig innebære at saksøkeren så langt ikke har sannsynliggjort at vedtaket er ugyldig (ikke sannsynliggjort et hovedkrav).

I denne situasjon skal tingretten vurdere om det er grunnlag for å anvende unntaksregler for bruk av midlertidig forføyning; bestemmelsen i tvisteloven § 34-2 annet ledd som lyder:

«Dersom det er fare ved opphold, kan midlertidig forføyning besluttes selv om kravet ikke er sannsynliggjort.»

Saksøkeren har rettet særskilt fokus på at rettsvirkningen av avregistrering – så som tap av vigselsrett, tap av omdømme samt ledsagende stigmatisering av trossamfunnet – vil ramme Jehovas vitner meget hardt. Bestemmelsen overlater til domstolen å anvende et helhetlig skjønn når denne unntaksregelen vurderes tatt i bruk.

Retten befinner seg i tidsnød, og ved årets siste virkedag før vedtaket 22. desember 2022 tretr i kraft fra primo januar 2023. Retten kan vanskelig se at tungtveiende forvaltningsmessige hensyn skulle være til hinder for at avregistreringsvedtaket undergis midlertidig suspensjon...

Tingretten la dermed til grunn i kjennelsen 30. desember 2022 at Jehovas vitner ikke hadde sannsynliggjort at statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 var ugyldig, men at det var «fare ved opphold» dersom begjæringen fra Jehovas vitner ikke ble imøtekommet av domstolen. Det ble i rettsavgjørelsen 30. desember 2022 avsagt slik slutning:

1. *Jehovas vitner skal inntil annerledes av retten fastsettes være registrert som trossamfunn etter trossamfunnsloven frem til det er brakt nærmere klarhet i om Statsforvalteren i Oslo og Vikens vedtak av 22. desember 2022 er ugyldig.*
2. *Saksomkostninger tilkjennes ikke.*

3. Tingrettens oppfølgende tvistesakshåndtering i 2023.

Staten ved Regjeringsadvokaten mente kjennelsen 30. desember 2022 var uriktig, og begjærte den 5. januar 2023 om avholdelse av etterfølgende muntlige forhandlinger for bestridelse av avgjørelsens rettmessighet, sml. tvisteloven § 32-8.

Tingretten gjentar for ordens skyld at en registrering som trossamfunn regelmessig også kvalifiserer for rett til statstilskudd ut ifra de samme rettsregler etter trossamfunnsloven. I et tidligere enkeltvedtak 27. januar 2022 var Jehovas vinters statstilskudd for år 2021 tilbakekalt av Statsforvalteren i Oslo og Viken. Dette vedtaket ble forgjeves påklaget til Barne- og familiedepartementet som i klagevedtak 30. september 2022 opprettholdt statsforvalterens avgjørelse 27. januar 2022. Gyldigheten av departementets klagevedtak om statstilskudd ble (som nevnt ovenfor i kjennelsen 30. desember 2022) gjort til gjenstand for særskilt søksmål og er undergitt separat behandling under Oslo tingretts sak nr. 22-186588. I prinsippet berøres ikke dette søksmålet nærmere i forføyningssaken her, selv om svært mye av argumentasjonen i både søksmålet og nærværende forføyningssak er tuftet på samme rettsfakta og med likeartede anførsler.

Gjennom 2023 ble det i forføyningssaken fremsatt enkelte motstridende prosesskrav fra partene, og som ble avgjort av tingretten gjennom begrunnet beslutning 28. februar 2023. Fra denne beslutningen hitsettes:

Staten har for det første hatt innvendinger mot selve partsangivelsen og fremholdt at riktig betegnelse av saksøke må være «staten ved Barne- og familiedepartementet» – noe saksøkeren er uenig i. Partene er derimot enige om at staten er riktig saksøkt rettssubjekt, men altså uenige om staten i forføyningssaken skal være representert ved statsforvalteren eller departementet som stedfortreder, sml. bl.a. tvisteloven § 2-1 første ledd bokstav b).

Jehovas vitner ved advokat Ryssdal har også anmodet om at det bør avsies samtidig dom om det underliggende saksforhold som partene tvistes om i forføyningssaken, se tvisteloven § 32-9 første ledd som fastsetter hvilke kriterier som må være oppfylt for samtidig pådømmelse av det underliggende hovedkravet. Staten ved advokat Gabrielsen har motsatt seg dette, og fremholdt at vilkårene for samtidig pådømmelse etter lovbestemmelsen ikke er oppfylt.

Staten ved advokat Gabrielsen har videre anmodet om at tingretten foretar særskilt pådømmelse av spørsmålet om saken skal avvises. Staten mener dette skal foretas av retten ex officio; enten slik at tingretten avgjør dette gjennom skriftlig behandling, eller slik at tingretten innkaller partene for gjennomføring av særskilt saksforberedende rettsmøte for pådømmelse av det staten betrakter som mangel av prosessforutsetninger for saksanlegget. Trossamfunnet ved advokat Ryssdal har motsatt seg dette og fremholdt at det ikke er grunnlag for å avvise saken på noen av de grunnlag som er anført av Regjeringsadvokaten.

Tingretten er ellers kjent med at det verserer to parallelle søksmål for andre avdelinger i Oslo tingrett der Jehovas vitner har saksøkt staten. Det forstanlagte søksmål er et ugyldighetssøksmål om trossamfunnets rett til statstilskudd for tidligere år. Det annet søksmål er anlagt i kjølvannet av forføyningssaken her, og med den helt tilsvarende underliggende saksproblematikk som i forføyningssaken, og som dreier seg om retten til å stå oppført som registrert trossamfunn i samsvar med trossamfunnslovgivningen. Etter det tingretten forstår har advokat Ryssdal på vegne av Jehovas vitner anmodet om at disse to søksmål forenes til felles behandling, jf. reglene i tvisteloven kapittel 15.

Tingretten bemerker:

Tingretten forstår det slik at alle disse tre prosessuelle tvistepunkter nå må kunne avgjøres av domstolen ved *rettslig beslutning*, og da uten at det gis noen omfattende begrunnelse nå i en saksforberedende fase av saken hvor det er krevet opphevelse av kjennelsen 30. desember 2022.

Alle de tre spørsmål som her er reist – om riktig partsbetegnelse, om samtidig pådømmelse, og om påstått avvisning – vil dessuten kunne adresseres gjennom de etterfølgende muntlige forhandlinger, jf. tvisteloven § 32-8 første ledd. De samme forhold vil dermed kunne undergis nærmere vurdering gjennom rettens ventende pådømmelse i forføyningssaken.

1. Spørsmålet om korrekt betegnelse av saksøkte.

Både partenes prosessfullmektiger og tingretten synes være enige om at det er den norske «staten» som her er riktig saksøkt. Dermed forholder alle aktører seg til staten som det riktige saksøkte rettssubjekt. Spørsmålet om hvilken statlige etat som rettergangsskrittet formelt skal rettes mot er etter dette av underordnet juridisk betydning, og kullkaster ikke den kjensgjerning at staten er riktig saksøkt rettssubjekt, jf. tvisteloven § 2-1 første ledd bokstav b) som viser til at «staten» har partsevne.

Det følger imidlertid av tvisteloven § 2-5, sammenholdt med domstoloven § 191, at det i alminnelighet er statsministeren, eventuelt statsråden i det aktuelle departement for den berørte statlige virksomhet, som er stedfortreder for staten og som skal motta forkynning om rettsakten.

Stedfortredelse for staten kan imidlertid være delegert til en aktuell, underordnet etat som opptrer på vegne av «staten», jf. lovens forarbeider, tidligere rettspraksis og kommentar-

utgaven til tvisteloven av Schei med flere (tilknyttet § 2-5). Partene har for sin del ikke problematisert spørsmålet nærmere.

Når staten her er korrekt rettssubjekt for rettergangsskrittet om midlertidig sikring, og ikke noe annet fullmaktsforhold er godtgjort å skulle foreligge, finner ikke tingretten grunnlag for å operere med noen annen partsbetegnelse enn «staten ved Barne- og familiedepartementet». For domstolens del anses dette som riktig partsbetegnelse i saken her.

Partsbetegnelsen kan ikke sees å ha relevant rettsvirkning for tvistesakens videre forløp.

2. Spørsmål om samtidig pådømmelse av hovedkravet, sml. tvisteloven § 32-9.

Lovbestemmelsen § 32-9, dens første ledd, lyder:

I sak om midlertidig sikring kan saksøkeren eller saksøkte for tingretten trekke inn hovedkravet til pådømmelse dersom dette

- a) forsvarlig kan avgjøres samtidig med begjæringen om midlertidig sikring,*
- b) ikke vil forsinke avgjørelsen av den midlertidige sikringen og*
- c) det ikke nødvendiggjør annen saksforberedelse.*

Jehovas vitner skal overfor Oslo tingrett ha anlagt selvstendig søksmål om det (identiske) underliggende saksforhold som i forføyningssaken her.

Dette reiser for det første spørsmål om en form for «teknisk» litispensens – hvor tingretten nå vanskelig kan se for seg noen juridisk mulighet for at det skulle kunne finne sted en parallellbehandling – med risiko for at man ender opp med to motstridende dommer i ett og samme rettsforhold.

Tingretten legger til grunn at saksøkeren i prinsippet må være avskåret fra å bli hørt med sin begjæring om «samtidig pådømmelse» i forføyningssaken etter tvisteloven § 32-9, etter at saksøkeren selv har fremsatt selvstendig og verserende søksmål om det identiske saksforhold. Begjæringen om samtidig domsavsigelse kan dermed ikke tas til følge.

For det tilfellet at det anlagte søksmål skulle bli trukket tilbake av saksøkeren, ville retten muligens kunne ha revurdert spørsmålet om samtidig pådømmelse av det underliggende hovedkravet. Når dette er sagt, vil tingretten – i nærværende sak om midlertidig forføyning – ikke utelukke at minst ett av de tre kumulative rettsvilkår i § 32-9 første ledd for samtidig pådømmelse av hovedkravet likevel ikke skulle anses være oppfylt (se særlig bokstav a og/eller bokstav b).

Det understrekes at samtidig pådømmelse av hovedkravet under tvist om midlertidig sikring, både ut ifra lovgrunnlaget, rettsteorien og namsrettspraksis, ikke er ment å være et sedvanlig tiltak som kan velges tatt i bruk. En slik praksisomlegging ville resultere i utilsiktet desavuering av de alminnelige søksmål som befinner seg i ordinær behandlingsskø og med risiko for en tilsvarende forlenget liggetid for disse sakene i domstolene.

Tingretten beslutter dermed at det ikke finner sted samtidig pådømmelse av hovedkravet, jf. § 32-9 første ledd. Lovbestemmelsen annet ledd fastslår at slik avgjørelse treffes ved rettslig beslutning.

3. Avvisning av Jehovas vitners saksanlegg ex officio, sml. bl.a. tvisteloven § 1-3.

Partene har i saken her, vedrørende avholdelse av etterfølgende muntlige forhandling over berettigelsen av forføyningskjennelsen 30. desember 2022, lagt inn tung argumentasjon for sine kryssende standpunkt om saksanlegget fra Jehovas vitner opprinnelig burde vært avvist av domstolen ex officio, eventuelt at det skjer nå.

Det fremstår ikke på noen måte som avklart for tingretten at saksøkeren nødvendigvis skulle være avskåret fra å oppnå senere dom for sitt påståtte krav som ligger til grunn i forføyningssaken, og som så vidt skjønnes er sammenfallende i søksmålsanlegget.

For saksøkerens del står her på spill ikke bare sentrale verdier knyttet den helt grunnleggende virksomhetsutøvelse, bl.a. nektet adgang til å fortsette vigsling av medlemmer i eget trossamfunn. Jehovas vitner løper også den mulig, alvorlige risiko å kunne bli sterkt stigmatisert som følge av å være – så langt tingretten forstår – det første og inntil videre det eneste trossamfunn her til lands som gjennom statsforvalterens vedtak ikke lenger er gitt adgang til fortsatt å virke som lovlig registrert trossamfunn og utøve vigselshandlinger i trosfellesskapet.

Tingretten mener det må utvises varsomhet med å foregripe utfallet av forholdsvis komplekse rettsvurderinger som må ligge til grunn for eventuell opphevelse av forføyningskjennelsen 30. desember 2022, og at dette – slik saken her står – ikke bør foretas uten at det er gjennomført alminnelig kontradiksjon gjennom muntlige forhandlinger. Det er dermed ikke aktuelt å oppheve kjennelsen i kraft av inngitte prosesskriv med bilag.

Staten reiser dernest spørsmål om det skal avholdes særmøte for behandling av påståtte manglende prosessforutsetninger for saksanlegget (hvor avsagt rettsavgjørelse kreves opphevet). Dette ville for det første være et ganske uvanlig rettslig skritt å foreta i en «ren sak» om midlertidig forføyning, enn det som regelmessig finner sted under søksmålsprosessen som jo i større grad innbyr til slike saksforberedende prosesshandlinger.

I forføyningssaken her ville avholdelse av slikt særmøte åpenbart kunne resultere i mulig dobbeltbehandling av den sammenfallende tematikk som i ettertid er aktuelt å bedømme ved mulig, senere ordinære etterfølgende rettsforhandlinger. Samtidig ville man være eksponert for langdryg prosess med inngivelse av mulig anke til lagmannsrett og fortsatte rettsforhandlinger i tingrett.

Tingretten er ikke undergitt rettsplikt til å avholde særmøte om prosessforutsetninger. Tingretten mener videre at saksøkerens pretensjon om oppfylte prosessforutsetninger må tillegges stor vekt i en situasjon hvor det allerede foreligger en forføyningskjennelse som staten har krav på skal vurderes opphevet/avvist gjennom forholdsvis nært forestående

muntlige forhandlinger. Tingretten finner det ikke hensiktsmessig å gjennomføre særmøte om prosessforutsetningene.

Dette innebærer at eventuelt påstått krav om sviktende prosessforutsetninger vil måtte inngå som del av de ordinære, etterfølgende rettsforhandlinger.

*****

Tingretten legger i prinsippet til grunn at ingen av disse tre prosessuelle beslutningene kan undergis særskilt anke før retten har gjennomført ordinære etterfølgende muntlige rettsforhandlinger i samsvar med hovedregelen som gjelder for sakstypen om midlertidig sikring etter tvisteloven § 32-8.

Domstolens sakshåndtering med gjennomførte muntlige rettsforhandlinger den 29. og 30. mars 2023 innebærer etter dette at tingretten, i forføyningssaken her, vil vurdere om saken enten skal avvises fra domstolsbehandling slik staten krever, eller om retten skal avsi prejudisiell avgjørelse om statsforvalterens registreringsvedtak 22. desember 2022 skal anses ugyldig med slikt forføyningstiltak som saksøkeren krever.

Tingrettens tidligere betraktninger i kjennelsen 30. desember 2022, hvor det under skriftlighetsbehandling ble lagt til grunn at saksøkerens krav ikke var sannsynliggjort på daværende tidspunkt, er nå uforbindtlig for retten. I den vurdering som tingretten nå er satt til å foreta, etter gjennomført kontradiksjon med umiddelbar bevisførsel under de muntlige forhandlinger, er det dannet et nytt og mer helhetlig bilde av sakens faktiske og rettslige sider som innebærer fornyede rettsvurderinger. Det vises for øvrig til formalisert protokoll i rettsboken.

Saksøkeren Jehovas vitner, ved advokat Anders Christian Stray Ryssdal, har i det vesentligste anført:

Statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 om registreringsnektelse av Jehovas vitner som trossamfunn er rettsstridig og foranlediget begjæringen om midlertidig forføyning.

1. Forføyningssaken skal ikke avvises, slik som påstås av staten.

Forføyningssaken må undergis ordinær realitetsvurdering idet statens anførsel om at saken skal avvises, bl.a. under henvisning til at søksmålsbetingelsene i tvisteloven § 1-3 ikke er oppfylt, ikke kan føre frem. For det første utgjør kravet som fremmes utvilsomt et rettskrav idet både trossamfunnets krav på registrering, og spørsmål om Statsforvalterens vedtak om tap av registrering, begge er ugyldig. Dette reguleres av rettsregler som det kan fås dom (og dermed midlertidig forføyning) for.

Jehovas vitner har en aktuell, og for øvrig prekær, interesse i å beholde de rettigheter som etter trossamfunnsloven følger av registrering – herunder vigselsretten – frem til domstolen har realitetsbehandlet ugyldighetssøksmålet om statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 om registrering etter reglene i trossamfunnsloven, EMK og Grunnloven.

Det er uansett Jehovas vitners pretensjon om at det foreligger et rettskrav som avgjør om saken om midlertidig forføyning skal fremmes til avgjørelse; på samme måte som rettslig prøving for øvrig, se bl.a. Skoghøy, Tvisteløsning, 4. utgave s. 390-391 og Flock i boken «Midlertidig sikring» pkt. 2.8.6. Staten henvisning til Evrysaken i Rt. 2015 s. 1376 er ikke treffende for saken her.

Statens innvending om begrensninger i å kunne få realitetsavgjørelse i forføynings-sammenheng kan ikke føre frem. Det følger av rettspraksis at det kan gis forføyning i saker om omtvistede forvaltningsvedtak der «vedtaket griper inn i en bestående tilstand», hvilket er situasjonen i herværende sak der Jehovas vitner mister sin status som de har hatt siden 1985. En slik situasjon vil stride mot EMDs veletablerte rettspraksis idet EMK også er etablert som garanti for praktisk og effektiv håndhevelse av rettigheter. Adgangen til å få vurdert midlertidig forføyning må dermed sees i lys statens forpliktelser etter EMK, herunder EMK art 6 og artikkel 13.

Staten kan ikke med en lovteknisk overgangsøvelse både frata trossamfunn sin rettslige status som registrert trossamfunn, og dertil frata trossamfunnet muligheten til å få en midlertidig ordning i påvente av rettskraftig avgjørelse om en myndighetshandling utgjør konvensjonskrenkelser.

Rettsbeskyttelse etter EMK må dessuten ha et selvstendig, og sterkere vern, enn etter norsk internrett. Det vises bl.a. til Rt. 1996 s. 342 flg. (345) og Rt. 2015 s. 93 avsnitt 41, samt saken Izzettin Dogan og andre mot Tyrkia avsnitt 114.

I en situasjon hvor staten har nektet Jehovas vitner retten til oppsettende virkning ved inngivelse av klage eller saksanlegg mot statsforvalterens vedtak 22. desember 2022, er det eneste gjenværende virkemiddel å kunne ta i bruk begjæring om midlertidig forføyning for imøtegåelse av statens inngripende vedtak mot Jehovas vitner.

2. Hovedkravet i forføynings-saken er at enkeltvedtaket 22. desember 2022 er ugyldig.

Dette hovedkravet er todelt. For det første har Jehovas vitner rettslig krav på registrering etter trossamfunnsloven § 4. For det annet er statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 ugyldig. Retten må komme til at Jehovas vitner har sannsynliggjort hovedkravet om at statsforvalteren den 22. desember 2022 avsa ugyldig enkeltvedtak, jf. tvisteloven § 34-2 første ledd.

2.1 Jehovas vitner har prinsipiell rett til å være offentlig registrert som trossamfunn

Jehovas vitner oppfyller minimumsvilkårene som følger av trossamfunnsloven § 4 og har dermed rettskrav på å være offentlig registrert som trossamfunn. Lovvilkåret følger av lovbunden rettsforståelse, uten innslag av forvaltningsskjønn, sml. også Rt. 2007 s. 1573 og dessuten direkte etter EMK som etter menneskerettsloven § 2 nr. 1 jf. § 3 har forrang mot norsk lov.

Statsforvalterens argumentasjon gjennom vedtaket 22. desember 2022 representerer et forsøk på å sette til side domstolsprøvelse av grunnleggende rettigheter med rene teknikaliteter. Det er ikke slik at domstolskontrollen med forvaltningen suspenderes når det innføres en ny lov på et allerede regulert rettsområde hvor det etter lovgivningen opereres med en overgangsperiode for nyregistrering, og slik at berørte rettssubjekters rettigheter i denne periode «faller i det fri». Norge har tidligere hatt, og har fortsatt, et system for registrering av trossamfunn. Jehovas vitner har under det tidligere norske rettsregime hatt registrering og trossamfunnet har søkt fornyet registrering.

Terskelen for at staten kan nekte eller tilbakekalle registrering, eller nekte statsstøtte til et trossamfunn, gikk for eksempel fra å være om handlingene «kjem i strid med rett og moral» (1969-loven) til om handlingene «alvorlig krenker» loven (2020-loven). Statens vedtak griper inn i religions- og forsamlingsfriheten, samt retten til privatliv, se også Grunnloven §§ 101 og 102. Statsforvalterens vedtak er ubalansert, ved å hensynte enkelte kritiske stemmer men helt overse Jehovas vitners religionspraktisering som utøves i samsvar med Bibelens tekster, med standpunktet om at dette krenker barns rettigheter i forhold til trossamfunnsloven § 6, bygger på sviktende rettsforståelse.

Jehovas vitners krav på registrering følger i alle tilfelle direkte av EMK. Jehovas vitners rett til å ha status som registrert trossamfunn går foran norsk internrett, jf. menneskerettsloven § 2 nr. 1, jf. § 3. Det foreligger solid støtte i EMDs praksis om at avslag på å nyregistrere en religiøs organisasjon, og som i en årrekke har vært anerkjent av staten, utgjør et inngrep i religionsfriheten og forenings- og forsamlingsfriheten jf. EMK artikkel 9 og 11.3 I tillegg innebærer forbudet mot usaklig forskjellbehandling etter EMK artikkel 14 at Jehovas vitner har rett til anerkjennelse med registreringsrett på lik linje med andre trossamfunn; med andre ord rett til registrering i Norge når andre trossamfunn er registrert her. Det vises til bl.a.: «Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia, no. 72881/01, avsn. 74-75, ECHR 2006-XI; Church of Scientology of Moscow v. Russia, no. 18147/02, 5 April 2007; Jehovah's Witnesses of Moscow and Others v. Russia, no. 302/02, 10 June 2010; Bektashi Community and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, nos. 48044/10 and 2 others, 12 April 2018; Magyar Keresztény Mennonita Egyház and Others v. Hungary, nos. 70945/11 and 8 others, ECHR 2014, og særlig – som ovenfor nevnt – EMDs

Storkammeravgjørelse, İzzettin Doğan and Others v. Turkey [GC], no. 62649/10, avsn. 164, 26 April 2016.

2.2 Nærmere om de faktiske feil ved statsforvalterens vedtak 22. desember 2022.

Statsforvalterens vedtak lider av grove faktiske og rettslig feil og er av den grunn ugyldig.

Retten bes særlig iaktta at Jehovas vitner ikke gjemmer bort sine barn i spesialskoler eller holder dem unna gode formål i det sivile liv som idrettslag med mer. De voksne har, ikke rent sjelden, høy utdanning og tar del i gode formål i samfunnslivet. Jehovas vitners religiøse tro og praksis er ved gjentatte anledninger blitt vurdert som lovlig og i harmoni med den tidligere loven, selv om den eldre loven på enkelte områder nok var noe strengere enn rettstilstanden etter ny lov.

Størst alvorlighetsgrad er at staten ikke har dokumentert at Jehovas vitners religiøse eksklusjonspraksis har påført mindreårige psykisk skade. Både i Barne- og familiedepartementets klagevedtak 30. september 2022 om avslag på tilskudd, og Statens tilsvarende i det nylige anlagte søksmålet for Oslo tingrett i tilskuddssaken, vises det til at trossamfunnet på klagetidspunktet bekreftet at *en* person under 18 år var ekskludert fra Jehovas vitner. Det foreligger imidlertid ingen bevis eller dokumentasjon for at denne ene mindreårige, og heller ikke noen andre mindreårige i trossamfunnet, har vært utsatt for noen av de krenkelsene som departementet påstår. Så lenge det ikke foreligger helt nødvendig dokumentasjon *forut for* selve vedtaket, svikter det faktiske grunnlaget for nekting av registrering.

Jehovas vitner har virket i Norge i mer enn 100 år, uten å være forelagt overbevisende materiale som underbygger noen former for psykisk vold eller systematisk negativ kontroll overfor medlemmer. I stedet bygger staten på enkelte mishagsyttringer fra noen få, utmeldte medlemmer av Jehovas vitner og som ikke er representativt – det er aldri blitt påvist av statsforvalteren at enkeltmedlemmer i trossamfunnet skal ha begått overtramp overfor utmeldte medlemmer. Det er påfallende at Jehovas vitner er det eneste trossamfunnet som undergis denne særbehandlingen av staten.

Når det gjelder Jehovas vitners eksklusjonspraksis som sådan, baserer staten sin vurdering dels på en fortolkning av Jehovas vitners praksis, og dels på noen få tidligere medlemmers tolkning av Jehovas vitners publikasjoner. Publikasjonene og henvendelsene som Staten bygger på er i tillegg selektivt plukket ut for å passe til statens subjektive syn.

Publikasjoner fra Jehovas vitner er forankret i trossamfunnets bibelforståelse. Det er inngitt få konkrete bevisbetraktninger fra staten i denne saken som underbygger at trossamfunnet har bedrevet noen form for negativ sosial kontroll eller forestått psykisk vold i Norge, samtidig som det bestrides at noe annet skulle gjøre seg gjeldende i andre land. Den

omstendighet at staten viser til enkeltsaker, fortrinnsvis fra utlandet, kan ikke være retningsgivende for statsforvalterens håndtering knyttet til registreringsnektelse i Norge. Det bemerkes at staten ikke har faglig kompetanse (enn mindre religiøs autoritet) til å tolke den religiøse læren og troen til et trossamfunn, jf. forutsetningsvis HR-2022-883-A avsnitt 70.

Ser man nærmere på henvendelsene fra tidligere medlemmer er det heller ikke belegg for den faktiske karakteristik som staten legger til grunn i vedtaket 22. desember 2022. Dåp av mindreårige i Norge er sjelden forekommende, og det er ikke sannsynliggjort at frafalne yngre medlemmer i Norge utsettes for noen av de karakteriserte konsekvenser som statsforvalteren beskriver. Tvert imot opplyste også statens innkalte vitner i retten at selv de har vært ønsket velkomne både som medlemmer i Jehovas vitner, og at de er velkomne tilbake i menigheten etter tidligere utmeldelse. Den omstendighet at medlemmer eventuelt måtte velge å bryte med trossamfunnet, det være seg Jehovas vitner eller andre religiøse menigheter, vil alltid ha gitte virkninger som følge av slik selvvalgt utmeldelse.

Det er ikke grunnlag for å trekke noen slutning om at tidligere medlemmer, ei heller yngre eller voksne dømte medlemmer som velger å melde seg ut, utsettes for det staten betegner som negativ sosial kontroll – en karakteristik som heller ikke følger av lovteksten. Tvert imot, som påvist, er Jehovas vitner åpne i forhold til de medlemmer som tidligere av fri vilje har vendt seg vekk fra trossamfunnet, og som for egen del etter fri vilje søker gjenforening med trossamfunnet.

Den eksklusjonsordning som følges er bygget på Bibelens lære, slik den er forstått av Jehovas vitner, og ligger i kjernen av religionsfriheten. Det er ikke farbart når statsforvalteren egentlig gjør forsøk på å instruere omlegging av Jehovas vitners religionspraktisering.

Det foreligger derfor klare feil i det faktiske grunnlaget for statsforvalterens vedtak.

2.3 Nærmere om rettslige feil ved statsforvalterens vedtak 22. desember 2022.

De faktiske feilene får konsekvenser i statsforvalterens uriktige rettsanvendelse når det trekkes slutning om at Jehovas vitners religiøse praksis krenker «barns rettigheter», sml. trossamfunnsloven § 6. Eksklusjonspraksisen i Jehovas vitner kan ikke tillegges karakteristikken «psykisk vold» da en slik merkelapp er fullstendig udokumentert.

Eksklusjonspraksisen utgjør heller ikke noen form for «negativ sosial kontroll» av dømte eller udømte barn. I den forbindelse har staten oversett vesentlige forhold knyttet til Jehovas vitners dåpspraksis. Selv om det ikke er noen nedre aldersgrense for når barn kan døpes er

det et krav om modenhet, hvilket innebærer at det er svært få eller ingen døpte barn som kan bli ekskludert. Staten tar ikke inn over seg den religiøse autonomi til døpte personer over 15 år som er gitt religiøs valgfrihet, jf. trossamfunnsloven § 2 første ledd.

Ser man her nærmere på den dokumentasjon som er lagt frem av både staten og Jehovas vitner, fremgår det at de familiære båndene ved eksklusjon ikke blir brutt. Familiens normale aktiviteter i hverdagen fortsetter selv om en mindreårig skulle bli ekskludert fra trossamfunnet. Barnet fortsetter naturlig nok å være en del av familien, og foreldrene vil ta hånd om sitt barn med det ansvar som påhviler dem. I tillegg har foreldrene fremdeles ansvaret for å undervise barnet i bibelsk lære. En fremstilling av at ekskluderte barn blir isolert fra sine nære, mister kontakten med kjernefamilien eller på en eller annen måte blir fratatt omsorg, trygghet og kjærlighet, er derfor uriktig. En bibelsk og moralsk forpliktelse til å hjelpe ekskluderte familiemedlemmer, i alle aldre, foreligger der den ekskluderte har utfordringer med å ta vare på seg selv både fysisk og økonomisk.

Der den ekskluderte – i de sjeldne tilfellene – skulle være mindreårig, vil forpliktelsen være desto større. Ser man i tillegg konkret på henvendelsene som statsforvalteren bygget på, er det ikke rettet noen kritikk mot eksklusjonsordningen som sådan, og uttrykket «utstøtt» blir der ikke brukt.

Av statens prosesskrift 17. mars 2023 og under rettsforhandlingene vises det til at eksklusjonspraksisen skal være i strid med trossamfunnsloven § 2 om frivillig utmelding. Det skjer til tross for at statsforvalteren i vedtaket 22. desember 2022 kun viste til sine tidligere vurderinger om slikt innunder statstilskuddssaken, og ikke viste til lovens § 2 i selve vedtakspassusen. Det kom derfor som en overraskelse på Jehovas vitner at staten tok opp denne tematikken i prosesskriv og under rettsforhandlingene. Staten vil måtte avklare hvorfor dette påberopes som grunnlag for tap av registrering i forføyningssaken, når trossamfunnsloven § 2 ikke er nevnt i statsforvalterens vedtak 22. desember 2022. Jehovas vitner ønsker uansett å være tydelig på at de på ingen måte presser medlemmene til å bli værende i Jehovas vitner, og følgelig er retten til fri utmelding ikke krenket. Men når de religiøse båndene mellom Jehovas vitner og et utmeldt medlem først måtte bli brutt, vil retten til fri utmelding rent faktisk resultere i at den samme sosiale kontakt vanskelig lar seg opprettholde på samme nivå som tidligere.

Det materialet staten har lagt frem om enkeltpersoners handlinger og fremholdt under rettsforhandlingene, viser med tydelighet at utmelding er fullt mulig, både vilkårsløst og uten hindringer fra trossamfunnet. Og den påstanden i statsforvalterens vedtak av 27. januar 2022 om tilskuddstøtte, og som delvis er gjengitt i vedtaket 22. desember 2022, om at Jehovas vitners religiøse eksklusjonspraksis «kan medføre at medlemmene føler seg presset til å bli værende i trossamfunnet», er dessuten både hypotetisk og udokumentert.

De faktiske og rettslige feil – her omtalt i pkt. 2.2 og 2.3 – har enkeltvis og samlet virket inn på statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 og innebærer at vedtaket er ugyldig. Det understrekes at inngrepet rammer Jehovas vitner som trossamfunn hardt, sml. også Rt. 1995 s. 530.

2.4 Vedtaket utgjør brudd på EMK og Grunnloven.

Ut over disse faktiske og rettslige feil, representerer vedtaket 22. desember 2022 også brudd på flere bestemmelser i EMK, og lider følgelig av flere andre materielle mangler.

Statsforvalteren har i det hele tatt unnlatt å vurdere hvordan vedtaket forholder seg til religionsfriheten, forsamlings- og foreningsfriheten, samt om vedtaket innebærer en usaklig forskjellsbehandling etter EMK. Dette er gjenstand for enhver kritikk.

EMK artikkel 9 verner om det enkelte trossamfunns rett til å bestemme over egen praksis. EMD har lagt til grunn at nektelse av registrering utgjør et inngrep etter konvensjonsbestemmelsene og at et trossamfunn – uhindret av staten – har fundamental rett til å utforme egne religiøse regler etter eget ønske og overbevisning. Se bl.a. Kokkinakis mot Hellas: «the State's duty of neutrality and impartiality is incompatible with any power on the State's part to assess the legitimacy of religious beliefs or the ways in which those beliefs are expressed.» Å beslutte at et trossamfunn mister sin status som offentlig registrert trossamfunn fordi man ikke ser positivt på deler av samfunnets praksis, utgjør også av denne grunn et inngrep etter konvensjonsbestemmelsen.

At staten motsetningsvis mener at Jehovas vitner krenker religionsfriheten med sin eksklusjonspraksis er uforståelig all den tid praksisen er etablert av trossamfunnet som sådan – et trossamfunn som det ligger innenfor enkeltindividets personlige autonomi å delta i, jf. Case of Svyato-Mykhaylivska Parafiya v. Ukraine, no. 77703/01, avsn. 150.

Tilsvarende syn på religionsfriheten er lagt til grunn av Høyesterett i HR-2022-883-A, avsnitt 41-48. For øvrig vises til Case of Christian Religious Organization of Jehovah's Witnesses in the NKR v. Armenia, no. 41817/10, avsn. 76, Jehovah's Witnesses of Moscow and Others v. Russia, no. 32401/10, avsn. 172.

EMK artikkel 9 og 11 verner om forenings- og forsamlingsfriheten. På samme måte som at det å legge føringer på hvilke regler et trossamfunn skal ha, innebærer inngrep i religionsfriheten, utgjør slike føringer en undergraving av retten til å danne et trossamfunn, basert på deres premisser og læresetninger. Tap av offisiell status er av EMD ansett som inngrep uforenelig med artiklene, se bl.a. Jeovas vitner (AKR) mot Armenia avsn. 58-61 og Jehovas vitner mot Russland avsn. 72. Særlig gjelder dette ved tap av rettigheter, slik som vigselfrett, og som måtte være knyttet til selve registreringen, se bl.a. Rijeczivota m.fl. mot Kroatia avsn. 38.

Staten er satt til å rettferdiggjøre inngrep er nødvendig i et demokratis samfunn, og ut ifra den høye terskel som råder grunnen for inngrep i religionsutøvelse. Det må videre være basert på objektive fakta, jf. Jehovas vitner mot Armenia avsn. 70 flg. Standarden er bl.a. kommet klart til uttrykk i ovennevnte avgjørelse om Jehovas vitner mot Russland der EMD formulerer inngrep ut ifra «pressing social need» med krav til «serious and compelling reasons».

Vilkårene for å gjøre inngrep mot Jehovas vintre er ikke oppfylt, samtidig som slikt inngrep fortøner seg som uforholdsmessig. Generelt sett har staten bare en meget snever adgang til å gripe inn i et trossamfunns interne anliggende.

Oppsummeringsvis fastholdes at vedtaket 22. desember 2022 for det første ikke verner andres rettigheter, og det er heller ikke nødvendig i et demokratisk samfunn. Det kan ikke hevdes at det foreligger et tilstrekkelig pressende individuelt eller samfunnsmessig behov for inngrepet, og vedtaket er ikke egnet til å nå formålet.

2.5 Vedtaket representerer usaklig forskjellsbehandling.

Vedtaket utgjør uansett en usaklig forskjellsbehandling jf. EMK artikkel 14 jf. EMK artikkel 9 og 11. Jehovas vitner er det eneste av 749 trossamfunn i Norge som er blitt fratatt registrering av statsforvalteren. For eksempel fremgår det av EMDs praksis at sharialov er uforenelig med de mest fundamentale prinsipper i et demokrati. Det er likevel ingen av de muslimske trossamfunnene som er fratatt sin registrering som følge av at de ikke vil endre praksis i henhold til statens ønsker. Andre trossamfunn krever at barn praktiserer strenge former for faste, må overholde strenge kostholdkrav, og kle seg på spesifikke måter. Dette er ikke kategorisert som krenkelser av barns rettigheter og har ikke ført til tap av registrering.

Jehovas vitner er det eneste trossamfunnet som har mistet sin registrering på grunn av egen religiøs overbevisning som følger av religiøse skrifter (her Bibelen). Det foreligger dermed forskjellsbehandling sett i forhold til sammenliknbare situasjoner, og denne forskjellsbehandlingen har verken noen objektiv eller rimelig forklaring, sml. det oppstilte krav som følger av Izzettin Dogan m.fl. mot Tyrkia.

Staten har valgt å utøve negativ forskjellsbehandling av Jehovas vitner, basert på statens feilaktige egenforståelse og moralske vurderinger knyttet til Jehovas vitners trosretning. Dette er verken objektivt eller rimelig, og må lede til at vedtaket er ugyldig.

3. Det foreligger sikringsgrunn.

Jehovas vitner anfører at det foreligger sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 bokstav b, sml. Rt. 2002 s. 108 som fordrer at det foretas en bred, sammensatt vurdering. Statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 kom brått på Jehovas vitner som eneste trossamfunn som er fratatt vigselfrett, og dette rammer både trossamfunnet (ved dets vigslere) og medlemmene hardt som fratras dette institusjonelle ritualet. Det er ikke tilfredsstillende å bli henvist til ekteskapsinngåelse hos ordførere eller andre trossamfunn, jf. avgjørelsen Rijec zivota m.fl. mot Krotyia avsn. 58.

Jehovas vitner, dets menigheter og enkeltpersoner som tilhører trossamfunnet, har vært utsatt for flere tilfeller med stigmatisering, diskriminering og religiøst hat i tiden etter at staten fattet vedtak om nektelse av statsstøtte. Det er under saksforberedelsen og i retten lagt frem dokumentasjon som viser skadeverk på menighetenes lokaler, planlagte visninger som blir påvirket, og erklæringer fra medlemmer av Jehovas vitner som redegjør for sine opplevelser og bekymringer knyttet til følgene av tapet av registrering.

En midlertidig ordning der Jehovas vitner anses registrert som trossamfunn, frem til vedtakets gyldighet er realitetsbehandlet ved dom, er ytterst nødvendig for å «avverge en vesentlig skade eller ulempe». Det foreligger heller ingen forhold som tilsier at den eventuelle skade eller ulempe som staten blir påført, står i noe «åpenbart misforhold» til Jehovas vitners interesse i at forføyning blir besluttet, jf. tvisteloven § 34-1 annet ledd.

Jehovas vitner vil på bakgrunn av de omfattende skadevirkningene som avregistrering medfører, anføre at den midlertidige forføyning må opprettholdes selv om hovedkravet ikke skulle anses sannsynliggjort. I den forbindelse understrekes at ved den interesseavveining retten skal foreta, må det veie tungt i favør av Jehovas vitner at de aktuelle skadevirkningene for trossamfunnet og medlemmene vil være omfattende hvis forføyning nektes, mens skadevirkningene for staten ved at forføyningen består inntil saken er rettskraftig avgjort vil være svært begrensede – kun at staten må tåle at en registrering som har stått ved lag siden 1985 bare forlenges med et par måneder frem til dom.

4. Avsluttende merknader og påstand.

Det kan ikke være grunnlag for å sette ned omkostningskravet fra Jehovas vitner som har vært rimelig og nødvendig for ivaretagelse av trossamfunnets rettigheter i denne inngrepsituasjonen.

Jehovas vitner ved advokat Ryssdal la etter dette ned slik

P å s t a n d:

1. Jehovas vitner skal inntil annerledes fastslås ved rettskraftig dom anses å være registrert som trossamfunn etter trossamfunnsloven.
2. Jehovas vitner tilkjennes sakens omkostninger.

Staten ved advokat Gabrielsen ved Regjeringsadvoktens kontor har i hovedsak anført:

Statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 inneholder to avgjørelser som går ut på å:

- i) frata Jehovas vitner registreringen etter gammel lov;
- ii) og ii) avslå søknaden om ny registrering etter ny lov, er gyldig.

Saksanlegget, i form av krav på midlertidig forføyning, må etter statens prinsipale syn avvises. For øvrig er det ikke grunnlag for å anse statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 som ugyldig.

1. Forføyningssaken skal avvises.

Staten anfører prinsipalt at Jehovas vitners krav om midlertidig forføyning skal avvises.

Den første del av vedtaket, som rettet seg mot *tap av registrering*, hadde kun virkning til 1. januar 2023 – fra dette tidspunkt opphørte enhver registrering av trossamfunn som tidligere var gitt i medhold av overgangsregelen i den nye trossamfunnsloven § 23 fra 2020. Trossamfunn som var registrert etter 1969-loven, beholdt altså registreringen inntil to år etter at 2020-loven trådte i kraft, og ordningen utløp 31. desember 2022. Jehovas vitner har ikke lenger rettslig interesse i et krav om å forbli registrert som trossamfunn, ettersom registrering etter gammel lov av 1969 falt bort ved årsskiftet og tapet av den tidligere registreringen dermed kun hadde virkning ut 2022. Statsforvalteren er ikke gitt kompetanse til å forlenge gammel registrering. Dette kravet mangler dermed aktualitet, jf. tvisteloven § 1-3. En forføyning mot dette vedtaket er uten betydning, og ikke egnet til å «avverge vesentlig skade eller ulempe». Kravet må således avvises ettersom det ikke er rettslig adgang til å få forføyning/dom i tråd med påstanden. Vilkårene for midlertidig forføyning er ikke oppfylt, jf. tvisteloven § 34-1 første ledd b jf. tvisteloven § 34-2.

Dersom påstanden i forføyningsbegjæringen i stedet skal tolkes som et krav om å få *innvilget* søknaden om ny registrering etter ny lov fra 2020, gjør staten gjeldende at Jehovas vitner ikke kan få dom for at trossamfunnet har krav på slik registrering. Et slikt krav om realitetsdom skal avvises. Ettersom Jehovas vitner ikke kan få dom for kravet, kan det heller ikke gis forføyning for det. Også kravet om midlertidig forføyning skal dermed avvises.

Jehovas vitner ble ved statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 altså gitt *avslag på søknad* om registrering etter den nye trossamfunnsloven. I likhet med øvrige trossamfunn, måtte også Jehovas vitner registreres på nytt etter denne lovens regler for godkjenning av trossamfunn. Og det er dette vedtaket som regulerer Jehovas vitners rettsposisjon i dag. Dersom begge vedtakene tenkes bort og det ikke var søkt om ny registrering, ville Jehovas vitner ikke vært registrert som trossamfunn i dag.

Et eventuelt krav om forføyning mot statsforvalterens avslag på søknad om ny registrering skal avvises fordi det innebærer krav om realitetsdom, og slikt krav rettet mot det offentlige er undergitte klare begrensninger, jf. HR-2022-883-A avsn. 55.

Tilsvarende er understreket i lovforarbeidene, se Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s.146, der det anføres å være en «alminnelig regel» at domstolene ikke treffer realitetsdom, verken i avgjørelser som bygger på diskresjonært skjønn eller lovbundne avgjørelser. Dette er videre fulgt opp i kommentarutgaven.

Eksempler på krav på realitetsdom som er avvist er bl.a. krav om 100 % uførepensjon i Rt-2001-995 og krav på voldsoffererstatning i Rt-2009-170 (voldsoffererstatning). Rent unntaksvis er det allikevel gitt slik dom, sml. Mortvedt-dommen.

Det er langvarig rettspraksis for at det mangler rettslig interesse for krav knyttet til at det offentlige skal innvilge søknader om tillatelser. Det vises bl.a. til Rt-2015-1376 (Evry-saken) samt lagmannsrettsavgjørelsene LB-2005-104894 (MC-arrangement), LE-2009-47936 (forlenget fastlegeavtale) og LB-2019-73661-1 (allerede effektivt utvisningsvedtak).

Uten søknad om registrering, ville Jehovas vitner fra 1. januar 2023 uansett ikke lenger vært registrert som trossamfunn etter loven, jf. trossamfunnsloven § 23. Det er uklart om saksøkerens påstand innebærer et pålegg til statsforvalteren om å innvilge søknaden, og som ville åpne for en rekke tunge innvendinger.

Det kan etter dette ikke gis dom for kravet. Det er dessuten et lovbundet vedtak men som beror på nærmere skjønnsmessige vurderinger. Videre fremgår det ikke av selve vedtaket om det finnes andre aktuelle grunnlag for å nekte Jehovas vitner rett til registrering.

Gyldigheten av vedtaket må på vanlig måte prøves i det anlagte søksmålet.

Dette innebærer at tingretten må avvise kravet i forføyningsaken.

2. Overordnet om de alminnelige rettsvirkningene ved å være registrert trossamfunn.

Lov om tros- og livssynssamfunn er i utgangspunktet ikke en lov som etablerer en godkjenningsordning av trossamfunnet som sådan – i denne forstand står trossamfunn fritt til å utøve sin aktivitet innenfor lovgivningen ellers. Det er imidlertid tre funksjoner ved det å være registrert etter trossamfunnsloven – trossamfunnet kan kreve tilskudd etter § 5, det kan gis vigselsrett etter § 9 (og forskrift om vigselsrett i tros- og livssynssamfunn) og det kan gis trossamfunnet egen gravplass etter § 21.

Avslaget som er gitt innebærer ellers ingen begrensninger i Jehovas vitners mulighet til å opptre som selvstendig rettssubjekt i rettergang og annet.

2.1. Nærmere om rettstilstanden forbundet med registrering, herunder tilskudd til trossamfunn.

Før det inntreffer tap av registrering, jf. trossamfunnsforskriften § 6 annet ledd, skal det gis mulighet til å rette opp i forholdet, jf. § 6 første ledd. Under denne vektleggingen skal tiltak, alvor og forsett hensyntas, og tilbaketrekking skje ved «systematiske, vedvarende eller forsettlige krenkelser nevnt i loven § 6 første ledd». Vigselsretten opphører ved tap av registrering, jf. vigselsforskriften § 2 første ledd.

Dette har sammenheng med at tildeling av offentlige ressurser og offentlige funksjoner forutsetter at trossamfunn oppfyller visse minstekrav. Etter loven av 1969 forelå krav om at virksomheten var i samsvar med «rett og moral» (§ 13, jf. § 1). I praksis har terskelen for å nekte registrering vært høy, jf. Sivilombudsmannens uttalelse, gjengitt i Prop. 130 L (2018-2019) s. 181-182. Jehovas vitner ble ikke nektet registrering etter gammel lov.

De helt alminnelige lovvilråene for å la Jehovas vitner igjen kunne bli registrert som trossamfunn etter den nye loven av 2020 er i utgangspunktet oppfylt og kommenteres ikke. Det sees i stedet kun nærmere på rettsvilkår knyttet til statsforvalterens avslag på søknaden.

Grunnlag for å nekte tilskudd er angitt i trossamfunnsloven § 6 hvor det stilles krav til opptreden fra den eller de som opptre på vegne av trossamfunnet, se første ledd. Kravene er at barns rettigheter ikke skal krenkes, og at det heller ikke finner sted alvorlige krenkelser av andres rettigheter og friheter.

Bakgrunnen for den nye lovgivning har utspring i Stålsettutvalget (NOU 2013:1), uttalelser i komitéinnstillingen fra Kommunal- og forvaltningskomiteen av 16. juni 2016, samt Prop. 130 L (2018-2019) s. 182 flg. og Stortingets anmodningsvedtak nr. 929.

Iht proposisjonen skal det legges opp til forsiktig praktisering av nektelsesgrunner der formålet – med adgangen til å nekte tilskudd – er å ivareta allmennhetens tillit til at felleskapets ressurser brukes effektivt til samfunnsnyttige formål.

De forhold som kan gi grunnlag for å nekte (og tilbakekalle) registrering er nærmere omtalt i proposisjonen s. 255 flg. (merknadene til lovens §§ 4 og 6). Terskelen er egentlig en skjerpning av tidligere praksis md henblikk på kravene til statstilskudd. Disse forhold må «på en kvalifisert måte kunne knyttes til et tros- og livssynssamfunn». Det fremgår på side 258, at dette vil kunne dreie seg om krenkelser av barns rettigheter, herunder negativ sosial kontroll og psykisk vold. Videre vises det til alvorlige krenkelser av andres rettigheter og friheter, herunder retten til fri utmelding, jf. også trossamfunnsloven § 2 annet ledd.

Selv om trossamfunnet selv kan fastsette vilkårene for medlemskap jf. også HR-2022-883 avsn. 47, må utmelding fra trossamfunnet kunne skje vilkårløst og uten hindringer fra trossamfunnets side, jf. også ordlyden i EMK artikkel 9.

Kriteriene «psykisk vold» og «negativ sosial kontroll» beror på faglig skjønn, og det foreligger ingen rettspraksis om hvordan vilkåret i trossamfunnsloven skal tolkes.

2.2 Vilkårene for tap av registrering og nektelse av registrering er oppfylt, og statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 er gyldig i henhold til norsk lov.

Vedtaket om tap av registrering har hjemmel i trossamfunnsloven § 4 tredje ledd jf. § 6, jf. trossamfunnsforskriften 6 første ledd. Vedtaket om avslag på søknad om ny registrering har hjemmel i samme lovbestemmelse § 4 tredje ledd, jf. trossamfunnsforskriften § 4 fjerde ledd.

Vedtaket er gitt med hjemmel i den norske trossamfunnsloven med forskrifter. Vedtaket er for det første begrunnet med at Jehovas vitner, gjennom sin eksklusjonspraksis, hindrer retten til fri utmelding som er i strid med trossamfunnsloven § 2 og det enkelte medlemmets trosfrihet. For det andre er vedtaket begrunnet med at Jehovas vitners eksklusjonspraksis krenker barns rettigheter gjennom sterk sosial kontroll og psykisk vold overfor mindreårige som er døpt i trossamfunnet. Tilsvarende praksis gjelder overfor såkalte «udøpte forkynnere» som møter på sosial utfrysning.

Statsforvalteren har innunder sin vurdering bl.a. tatt for seg de skrifter som Jehovas vitner utleder sin praksis fra. Det er trukket den konklusjon at de som forlater Jehovas vitner,

eventuelt deltar i andre trossamfunn, skal henregnes som «frafalne». Og Jehovas vitner ekskluderer også de som velger å forlate trossamfunnet.

Eksklusjonspraksisen omfatter selv mindreårige som er døpt, selv om det kreves modenhet for å bli døpt i trossamfunnet. Det er eksempel på døpt barn på 11 år, og to av vitnene i saken her var for egen del 15 og 17 år ved dåp.

Eksklusjonspraksisen omfatter også «udøpte forkynnere» som i og for seg kan være yngre medlemmer enn de som gjennom modenhet kan la seg døpe (det er bevitnet i retten at et vitne var 11 år som udøpt forkynner, og at hennes to barn var om lag 14 år gamle.

Eksklusjonspraksisen i Jehovas vitner innebærer en sterk form for sosial isolasjon mot de frafalne, slik som formaner i Jehovas vitners egne tekster om at medlemmene ikke skal ha «...noe åndelig eller sosialt fellesskap med ekskluderte personer» og at man skal «...slutte å omgås han». Videre fremholdes at medlemmene ikke lenger har «...noe mer med han å gjøre, og vi slutter å snakke med han», og at den frafalne «...skal derfor behandles annerledes». Det vises til skriftbevisene om dette i dokumentsamlingen.

Samvær med en ekskludert kan videre føre til eksklusjon av et trosmedlem. Erfaringer fra nåværende og tidligere medlemmer bekrefter etterlevelse av den praksis som følger av tekstene, og staten viser her til flere medieoppslag og mottatte henvendelser samt vitneforklaringene avgitt i retten. Eksklusjon anvendes som et middel for å få personer til å komme tilbake til/forbli i trossamfunnet. Praksisen har som formål å påvirke atferd, og ved å la den frafalne «miste et dyrebart fellesskap... kan få han til å «komme til fornuft»» og at dette vil hjelpe «dem til å innse at det de hadde gjort, var galt». Se skriftbevisene i dokumentsamlingen.

Medlemmene har tydelige oppfordringer om å rette seg etter føringene som gjelder for eksklusjon. Effekten på mindreårige er dokumentert gjennom arbeid utført av «Hjelpeskilden». Her fremgår at eksklusjonspraksisen bryter med barnets «emosjonelle kjernebehov». Det er ført vitneforklaring om psykisk uhelse og redsel for tap av familien.

Ved rettens bevisvurdering må det vektlegges at tekstene fra Jehovas vitner, slik dette delvis er gjengitt ovenfor, er tydelig formulert. Dette er nærmest instruksjoner om atferd med liten grad av tvetydighet i seg. Jehovas vitner har ikke selv tilbudt noen alternativ tolkning under rettsforhandlingene av disse konkrete tekstene. Statens forståelse av tekstene er understøttet gjennom vitneforklaringene fra utmeldte medlemmer som selv sitter med livserfaringer som gjenværende medlemmer i Jehovas vitner ikke selv har opplevd.

Man står overfor en eksklusjonspraksis som innebærer at medlemmene hindres i å melde seg ut av trossamfunnet. Denne eksklusjonspraksisen innebærer negativ sosial kontroll og psykisk vold som krenker barns rettigheter. Disse forholdene gir grunnlag for å trekke

tilbake registreringen, fordi de må anses som «systematiske, vedvarende og forsettlig krenkelser», jf. trossamfunnsforskriften § 6 (2) og som er i strid med trossamfunnsloven § 2 og EMK artikkel 9. Forholdene gir samtidig grunnlag for å nekte ny registrering, jf. trossamfunnsforskriften § 4 fjerde ledd.

2.3. *Forholdet til Grunnloven og EMK.*

Vedtakene er ikke i strid med religionsfriheten etter Grunnloven § 16 og EMK artikkel 9, forsamlings- og foreningsfriheten etter Grunnloven § 101 og EMK artikkel 11, retten til privat- og familieliv etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 eller eiendomsretten etter Grunnloven § 105 og EMK tilleggsprotokoll 1 artikkel 1. Vedtaket innebærer heller ikke diskriminering i strid med Grunnloven § 98 og EMK artikkel 14.

Grunnloven § 16 1. punktum gir alle innbyggere i riket fri religionsutøvelse. Dette er ikke likevel ikke mer ustrakte rettigheter enn det som følger av EMK artikkel 9 som fastsetter at enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.

EMK artikkel 9 verner religioner og overbevisninger av «a certain level of cogency, seriousness, cohesion and importance», jf. *Eweida and others v. the United Kingdom* (2013) avsn. 81.

Det følger herav at staten plikter å utvise nøytralitet og skal dermed, som utgangspunkt, ikke stille spørsmål ved ektheten/legitimiteten til trosretninger eller uttrykksmåten, se også *Jehovah's Witnesses of Moscow and others v. Russia* (2010) avs. 119.

I dette ligger bl.a. at manglende anerkjennelse av at en trosretning utgjør en selvstendig religion kan utgjøre krenkelse av EMK artikkel 9, se *Izzetin Dogan and others v. Turkey* (2019) avs. 95. Kravet om ikke å stille spørsmål ved «the legitimacy of religious beliefs» innebærer at man ikke kan unndra noe vernet etter EMK artikkel 9 ved å hevde at det ikke er en legitim religion. Men dette innebærer ikke at det aldri kan gjøres inngrep i religionsfriheten.

EMD gir staten en skjønnsmargin i saker som gjelder forholdet mellom stat og religiøse samfunn, se eksempelvis *Cha'are Shalom Ve Tsedek v. France* (2000) avsn. 84 og *Izzetin Dogan* (2016) avsn. 132. Det følger av dette at trossamfunn ikke kan stille krav om å få tildelt en bestemt offentligrettslig status, men kun krav om mulighet til å oppnå rettslig handleevne, jf. *Magyar Keresztény Mennonita Egyház and others v. Hungary* (2014) avsn. 91.

Det kan heller ikke stilles krav om statlige tilskudd, men likevel slik at ikke-diskriminering skal følges dersom slike ordninger først er etablert, se bl.a. *Ásatrúfélagid v. Iceland* (2014) avsn. 28-31 og *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and others v. Austria* (2008) avsn. 92.

Trossamfunn har heller ikke krav på sivilrettslig anerkjennelse av religiøst inngåtte ekteskap, men også her et krav om ikke-diskriminering dersom slike ordninger først er etablert, se bl.a. *Serif v. Greece* (1999) avsn. 50.

Trossamfunn står fritt til å fastsette vilkår for innmelding og eksklusjon, samt intern organisering, jf. *Syvato-Mykhaylivska Parfiya mot Ukraina* (2007) avs. 150. Derimot står trossamfunn ikke etter ordlyden i EMK artikkel 9 fritt til å hindre medlemmer i å melde seg ut, jf også *Sindicatul "Păstorul Cel Bun" v. Romania* (2013) avsn. 137. Trossamfunn står heller ikke fritt til å ta i bruk tvang overfor egne medlemmer, se bl.a. *Jehovah's Witnesses of Moscow and others v. Russia* (2010) avsn. 119.

Det har forekommet avgjørelser om registrering av trossamfunn som ikke er sammenlignbare med denne saken, se bl.a. *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and others v. Austria* (2008) hvor det i stedet var uenighet om hvorvidt registrering som trossamfunn ga status som selvstendig rettssubjekt, jf. avsn. 42.

I saken *Metropolitan Church of Bessarabia and others v. Moldova* (2001) forelå krenkelse av artikkel 9 idet registreringsøknaden tok 20 år å behandle, jf. avsn. 77-80. Det var konvensjonskrenkelse i saken *Moscow branch of the Salvation Army v. Russia* (2006) idet kirkesamfunnet bl.a. ikke var gitt status som selvstendig rettssubjekt med mer, jf. avsn. 72 og uten særlig adgang til å gjennomføre religiøse aktiviteter. Tilsvarende følger av saken *Magyar Keresztény Mennonita Egyház and others v. Hungary* (2014).

Vedtakene utgjør ikke et inngrep i religionsfriheten idet staten aksepterer at eksklusjonspraksisen er religiøst motivert, noe som uttrykkelig fremgår i statsforvalterens vedtak 22. desember 2022. Det representerer ikke brudd på statens forpliktelser etter EMK artikkel 9 ved at økonomisk tilskudd ikke ytes Jehovas vitner. Det er ikke påkrevet at staten skal anerkjenne religiøst inngåtte ekteskap under EMK artikkel 9. Ettersom vedtaket heller ikke gjør inngrep i Jehovas vitners mulighet til å opptre som et selvstendig rettssubjekt, eller eksistere som trossamfunn med rett til å utføre selvstendige religiøse handlinger, foreligger intet inngrep gjennom vedtakene om å trekke tilbake registrering og avslå søknad om ny registrering.

Subsidiært gjør staten gjeldende at et eventuelt inngrep uansett oppfyller kriteriene i EMK artikkel 9 nr. 2. Det foreligger lovhjemmel i trossamfunnsloven for et inngrep. Formålet er å sikre offentlige orden gjennom hensiktsmessig bruk av offentlige midler og offentlige funksjoner som i den foreliggende tilfelle må anses som «nødvendig i et demokratisk

samfunn». Det fremholdes at staten er gitt en vid skjønnsmargin i saker som berører forholdet mellom stat og religiøse samfunn. Denne skjønnsmarginen er ikke overskredet i saken her hvor det dreier seg om et relativt beskjedent inngrep der vedtaket er basert på anvendelse av objektive og presise kriterier og med hensiktsmessig bruk av offentlige ressurser og funksjoner. Det kan dermed ikke tillates videreføring av registrering og fortsatt tilskudd for Jehovas vitner ettersom dette vil kunne anses som aksept for forhold det er klart forutsatt at skal medføre tap av registrering/tilskudd.

Vedtakene er for øvrig ikke i strid med foreningsfriheten etter EMK artikkel 11.

2.4 Vedtakene utgjør ingen usaklig forskjellsbehandling eller diskriminering i strid med EMK artikkel 14, jf. EMK artikkel 9 og 11.

Jehovas vitner er gitt rimelig mulighet til å søke om registrering som trossamfunn etter den nye trossamfunnsloven gjennom søknadsprosess som er åpen for alle. Det er utøvet prosess med kontradiksjon gjennom undersøkelser, brev og møtevirksomhet. Jehovas vitner har ikke benyttet seg av klagemuligheten til Barne- og familiedepartementet. Statsforvalterens vurdering har skjedd etter objektive kriterier som gjelder alle trossamfunn; innenfor statens skjønnsmargin. Dersom forhold ved andre trossamfunn tilsier at registrering skal nektes eller trekkes tilbake, vil det vurderes etter samme kriterier som for Jehovas vitner.

Diskrimineringsforbud etter EMK artikkel 14 gir vern innenfor de områder som uttrykkelig omfattes av artikkelen, sml. *Eweida and others v. the United Kingdom* (2013) avsn. 85-88. Spørsmål knyttet til registrering av trossamfunn faller i prinsippet ikke innenfor området for EMK artikkel 14, og som uansett bare rammer ulik behandling av personer i analoge situasjoner – det er da bare forskjellsbehandling som mangler et legitimt formål og ikke er forholdsmessig i lys av hva som søkes oppnådd – som kan utgjøre diskriminering. Men staten har også i denne sammenheng en viss skjønnsmargin i forhold til ulik behandling ved registrering av trossamfunn, se bl.a. *Savez Crjava «Riječ života» and Others v. Croatia* (2010).

Det sentrale i forhold til registrering av trossamfunn er kommet godt frem i saken *Ancient Baltic Religious Association Romuva v. Lithuania* (2021) avsn. 5. Det kan opereres med kriterier for registrering, herunder mulighet til å nekte hvis det finner sted krenkelse av menneskerettigheter eller offentlig moral, avsn. 57. Poenget er at staten skal sikre at alle religiøse grupper har en rimelig mulighet til å søke, og at kriteriene anvendes på en ikke-diskriminerende måte, jf. avsn. 126.

3. *Det foreligger ikke sikringsgrunn.*

Saksøkeren har påberopt tvisteloven § 34-1 bokstav b som sikringsgrunn. Staten bestrider at det er sannsynliggjort at midlertidig forføyning er «nødvendig» for å «avverge en vesentlig skade eller ulempe».

Det er et selvstendig vilkår at forføyning må være egnet til å avverge skaden eller ulempen, se bl.a. Rt-1999-1220. Skaden eller ulempen må være av et kvalifisert omfang hvor det skal foreligge høy terskel.

Eksempelvis skal det svært mye til for sikringsgrunn for å hindre effektivering av vedtak som er fattet av utlendingsmyndighetene, se bl.a. LB-2010-85774. Og verken økonomiske merbelastninger eller personlige ulemper utgjør sikringsgrunn, se LB-2018-51820. Heller ikke familiesplittelse kvalifiserer som sikringsgrunn i disse sakene.

Rent konkret, og for det første, mener staten at den ulempen som ligger i at medlemmer av Jehovas vitner som ønsker å inngå ekteskap må gjennomføre en vigsel på rådhuset, i tillegg til en religiøs seremoni, ligger et godt stykke unna kravet om «vesentlig» ulempe. Det viktige for medlemmene av Jehovas vitner, synes å være muligheten til å ha en religiøs seremoni i Rikets sal. Det hindres de ikke i, og en midlertidig forføyning for å sikre denne muligheten er dermed ikke nødvendig.

Tap av vigselfrett innebærer at par må gjennomføre en borgerlig vielse for at ekteskapet skal ha offentligrettslig virkning og utgjør ikke en «vesentlig» ulempe for Jehovas vitner. Dette er dessuten situasjonen for Jehovas vitner i mange andre land, så som i Tyskland og Frankrike. Det er videre kort ventetid for bestilling av borgerlig vielse i Norge og dette er gratis i kommunen der man har folkeregistrert adresse. Tap av vigselfrett fratrar ikke Jehovas vitner muligheten til å ha religiøse ekteskapsseremonier i Rikets sal hvor det kan gjennomføres tilnærmet samme religiøse seremoni som om trossamfunnet skulle hatt selvstendig vigselfrett.

For det annet mener staten at det heller ikke er sannsynliggjort at midlertidig forføyning er nødvendig for å unngå stigmatisering av Jehovas vitner. Ingen av dokumentene som er fremlagt eller vitneforklaringene viser at det har vært noen økning i uønskede hendelser, ei heller noen årsakssammenheng mellom disse hendelsene og statsforvalterens vedtak. Midlertidig forføyning er heller ikke et egnet virkemiddel for å avverge slike hendelser, hvilket i seg selv tilsier at det ikke er sikringsgrunn. Det har i lengre tid vært rettet kritisk søkelys mot Jehovas vitner, bl.a. gjennom NRKs dokumentar «Guds utvalgte» i 2020, og ved gjentatte reportasjer og oppslag i media som Fædrelandsvennen med flere. Det er ikke sannsynliggjort noen økning i antall uønskede hendelser mot Jehovas vitner etter statsforvalterens vedtak.

Det er vist til tre episoder i 2022, men det foreligger til gjengjeld knapp dokumentasjon på omfang av tidligere hendelser. Det forekom en bombetrussel mot Jehovas vitner-stevne i Mo i Rana som ble avgjort ved tilståelsesdom 28. februar 2019 i Salten tingrett. Det er ikke sannsynliggjort noen episoder, medregnet hærverk, som påviselig skyldtes statsforvalterens sakshåndtering om tap av registrering for trossamfunnet. Det anføres at omtalte hærverk begått i 2022 – på Rikets sal i Kristiansand, hærverk utført mot Rikets sal på Stord i januar 2022 og forsøk på antenning av Rikets sal i Fauske i oktober 2022 – ikke kan sees å ha sammenheng med statsforvalterens registreringsvedtak. En forføyning er dermed ikke egnet til å avverge slike hendelser.

Jehovas vitner har også adgang til å kreve erstatning for eventuelle merkostnader dersom vedtaket blir kjent ugyldig i hovedsaken.

4. Avsluttende merknader og påstand.

Saksanlegget må prinsipalt avvises, eventuelt ikke tas til følge av tingretten. For det tilfellet at begjæringen likevel tas til følge bør påstanden stå ved lag inntil dom i førsteinstans er avsagt.

Det protesteres mot saksøkerens omkostningsoppgave som i sum er for høy i forhold til det som har vært påkrevet i denne sak om midlertidig forføyning.

Regjeringsadvokaten la etter dette ned slik

P å s t a n d:

Prinsipalt:

1. Begjæringen om midlertidig forføyning avvises.

Subsidiært:

1. Begjæringen om midlertidig forføyning tas ikke til følge.

I begge tilfeller:

2. Staten v/Barne- og familiedepartementet tilkjennes sakskostnader.

Tingrettens vurdering:

A. Rettens innledende merknader.

I denne konkrete tvistesaken om midlertidig forføyning skal tingrettens prøvelse munne ut i en midlertidig avgjørelse. Retten skal nå kun ta stilling til om det er grunnlag for midlertidig å opprettholde slutningen i den tidligere kjennelsen 30. desember 2022. Der ble staten nektet å slette registreringen av Jehovas vitner som trossamfunn. Dette spørsmål revurderes nå i lys av kontradiksjon mellom partene, med de gjennomførte etterfølgende muntlige forhandlinger som fant sted i Oslo tingrett 29. og 30. mars 2023. Partene har dessuten nedlagt kryssende påstander om saksomkostningsdekning.

Tvisten om rett til fortsatt registrering som trossamfunn er videre fulgt opp av Jehovas vitner i søksmål for Oslo tingrett i 2023, sammen med (et korresponderende) søksmål om retten til statstilskudd. Disse to søksmålene er så vidt skjønnes forent til felles søksmålsbehandling i tingretten der det senere vil bli avsagt dom om begge rettsforhold. Hovedforhandling i søksmålene vil ventelig munne ut i materiell domspådommelse i løpet av høsten 2023.

Ikke rent sjeldent vil hovedforhandling med dom avløse en tidligere avsagt kjennelse om midlertidig forføyning, men da fortrinnsvis i situasjoner hvor saksøkeren ikke blir hørt med sitt søksmålsanlegg (for registreringssakens del vil forføyningsskjennelse bli opphevet dersom statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 blir ansett som et gyldig enkeltvedtak etter gjennomført hovedforhandling). Da vil da ikke lenger være grunnlag for å opprettholde en tidlig forføyningsskjennelse som kolliderer med etterfølgende dom.

Av denne, og andre likeartede årsaker, er det ikke naturlig å la en kjennelse om midlertidig forføyning stå ved lag lenger enn frem til dom er avsagt i tingretten, og hvor dommeren som gjennomfører hovedforhandlingen i søksmålet har adgang til å foreta en fornyet vurdering av om vilkårene fortsatt er til stede for opprettholdelse eller opphevelse av den opprinnelige forføyningsskjennelsen. Det vil dermed ikke foreligge godt rasjonale å utforme forføyningsskjennelser med varighet frem til *rettskraftig* dom foreligger, og som dessuten skaper et feilaktig inntrykk av at man under senere pådommelser (medregnet pådommelse i en ankeinstans) skulle være avskåret fra å foreta endring/opphevelse av den opprinnelige forføyningsskjennelsen. Dette må også sees i sammenheng med den løpende endringsadgang av forføyningsskjennelser som er uttrykkelig hjemlet i tvisteloven § 34-5.

Heller ikke i denne forføyningssaken vil det være aktuelt for tingretten å operere med rettsvirkning av forføyningsskjennelse inntil rettskraft, slik som påstått av saksøkeren.

Svært mange av de tvistesaker som først anlegges som sak om midlertidig forføyning, finner også sitt endelige som sak om midlertidig forføyning. Det gjelder ikke i saken her. Saksdisponeringen fra Jehovas vitner, knyttet til gyldighetsanfektelse ved søksmål mot statsforvalterens vedtak om både statstilskudd og registreringsrett, fratar imidlertid ikke Jehovas vitner adgangen til å få vurdert sine rettigheter også ved bruk av midlertidig forføyning i påvente av dom.

Det er i tvisteloven oppstilt flere kumulative vilkår for å avsi, og opprettholde, kjennelse om midlertidig forføyning, se lovbestemmelsene i kapitlene 32 og 34. Hovedregelen er da at kravshaver/saksøker (her Jehovas vitner) må sannsynliggjøre at det foreligger både hovedkrav og sikringsgrunn før saksøkte kan forpliktes gjennom forføyningsskjennelsen. Også for denne prosessformen gjelder de helt alminnelige regler for å fremme sivile saksanlegg (prosessforutsetninger), slik som bl.a. følger av tvisteloven kapittel 1, se henvisningsbestemmelsen i § 32-2.

B. Nærmere om statens påstand om at forføyningssaken skal avvises.

Som det fremgår i saksfremstillingen gjengitt ovenfor, mener staten at tingretten skal avvise forføyningssaken i kraft av at Jehovas vitner – etter statens rettsoppfatning – mangler nødvendige prosessforutsetninger for å fremme krav om midlertidig forføyning om å forbli registrert som trossamfunn. Jehovas vitner har bestridt at saken skal avvises. Tingretten har så langt valgt å avvise stillingtagen til en slik rettsvurdering, jf. rettens begrunnelse gitt i beslutningen 28. februar 2023 som er gjengitt foran på side 9.

Statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 om tap av registrering springer ut av en toleddet juridisk vurdering. Innunder ett og samme vedtak ble Jehovas vitner for det første fratatt retten til å stå registrert som trossamfunn for resten av år 2022. For det annet ble Jehovas vitner nektet rett til å bli registret på ny som trossamfunn fra og med år 2023. Dette vedtaket omhandler utvilsomt rett/rettighet (medregnet tap av retten til å forestå vielser) og omfattes av den rettighetsbetegnelse som følger av tvisteloven § 1-3. Det oppfattes ikke å være noen uenighet om at vedtaket innebærer at Jehovas vitner ikke lenger innehar slik rett i forhold til lovforståelsen.

Det er et tankekors at statsforvalteren den 22. desember 2022 valgte å *frata* trossamfunnet dets registreringsrett ettersom registreringsretten uansett ville opphøre automatisk etter svært få dager (ut desember 2022) i henhold til overgangsbestemmelsen i § 23, jf. trossamfunnsloven av 2020. Dette må antas å ha sammenheng med et ønske om ryddighet i forhold til den prosess som statsforvalteren tidligere hadde igangsatt på selvstendig grunnlag med sikte på å vurdere å frata trossamfunnets registreringsgodkjennelse i rimelig tid før utgangen av 2022.

Retten er enig med staten i at den forlengede registreringsrett som fulgte av den nye trossamfunnsloven av 2020 § 23 utvilsomt ble brakt til opphør med virkning ved utgangen av 2022, og at dette gjaldt for tidligere registreringer av alle trossamfunn. Heller ikke statsforvalteren er etter loven gitt kompetanse til å forlenge denne registreringsordningen fra og med 2023. Et rendyrket krav om en forlenget registrering ville dermed savne enhver aktualitet, jf. tvisteloven § 1-3. Og et forføyningskrav ville da være uten rettslig betydning og ikke egnet til å avverge noen form for skade eller ulempe for Jehovas vitner. Slikt krav måtte således avvises ettersom det ikke forelå aktuell rettslig interesse i å kreve ytterligere forlengelse fra 2023 og som lovbestemmelsen åpenbart ikke åpnet for. Bortfallet av registreringsrett ved utgangen av 2022, som gjaldt alle trossamfunn og uavhengig av årsak, satt dermed effektivt stopper for enhver form for saksanlegg mot registreringsopphevet for tiden frem til årsskiftet 2022/2023.

Det er ikke tvilsomt at den dømmende makt (tingretten) ikke er gitt adgang til å komme den utøvende makt (statsforvaltningen) i forkjøpet gjennom avsigelse av rettsavgjørelser som *forhåndsfastsetter eller instruerer* det offentlige i å utøve fremtidig forvaltningsvirksomhet, jf. det kongelige prerogativ etter Grunnloven § 3 som tilkommer den utøvende makt. Det følger også av lovforarbeidene til tvisteloven, Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s.146, at domstolene under søksmål som utgangspunkt heller ikke kan avsi realitetsdom på forvaltningens enemerke, verken når slike avgjørelser bygger på diskresjonært skjønn eller når de bygger på lovbundet skjønn. Utgangspunktet er med andre ord at domstolen må begrense seg til å oppheve et ugyldig forvaltningsvedtak. Det er samtidig uttrykt i lovforarbeidene til tvisteloven, og med en utviklet doktrine i rettspraksis, at man vanligvis heller ikke kan oppnå realitetskjennelse ved bruk av midlertidig forføyning.

Et særskilt unntakstilfelle om realitetsdom er likevel inntatt i Rt-1951-19, Mortvedtdommen. Høyesterett valgte der å utruste et tidligere passivt medlem av Nasjonal Samling med drosjeløyve ettersom den offentlige bevillingsmyndigheten – gjentatte ganger og gjennom myndighetsmisbruk – hadde avslått søknad om drosjebevilling. Dette er et av ytterst få eksempler i rettspraksis der en domstol trådte inn i forvaltningens sted og avsa realitetsdom som følge av kapital svikt ved forvaltningsutøvelsen. Det vil i prinsippet være færre betenkeligheter om domstolen, i andre helt prekære saker, foretok tilsvarende overfor forvaltningsvedtak som fullt og helt måtte bygge på rettsanvendelsesskjønn som domstolene prøver fullt ut.

Partene oppfattes å være nokså enige om at rettsvilkårene for å oppnå godkjenning som trossamfunn, etter de relevante norske rettsregler i trossamfunnsloven av 2020 og trossamfunnsforskriften, i hovedsak beror på lovbundet skjønn som domstolene i utgangspunktet kan prøve fullt ut. Det i seg selv gir naturligvis ikke domstolene en alminnelig adgang til forhåndsbedømming i strid med maktfordelingsprinsippet etter Grunnloven. I saken her, om registreringsnektelse av Jehovas vitner, står man dessuten

ikke overfor et analogt saksforhold som i Mortvedtdommen med gjentatt myndighetsmisbruk.

Det rettslige landskap er ganske annerledes i saker der offentlig myndighet uten tilstrekkelig lovhjemmel har *fratatt* private rettssubjekter deres juridiske rettigheter, eksempelvis ved rettsstridig inndragning av tillatelser. I slike situasjoner vil den som blir utsatt for ulovhjemlet rettighetstap kunne oppnå reparasjon ved bruk av midlertidig forføyning, særlig når slikt tap er tuftet på sviktende rettsanvendelse i forvaltningen.

Saksforholdet man står overfor etter statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 er – praktisk sett – en mellomting av det å miste en etablert rett (tap av status som lovlig registrert trossamfunn etter loven av 1969) og det å måtte inngi søknad om ny eller fornyelse av tilsvarende registreringsrett som godkjent trossamfunn. Regjeringsadvokaten har gitt rettssituasjon følgende karakteristik: «Dersom begge vedtakene tenkes bort og det ikke var søkt om ny registrering, ville Jehovas vitner ikke vært registrert som trossamfunn i dag.» Dette er etter rettens skjønn en prokuratorisk tilnærming, som motsetningsvis kunne vært utformet tilsvarende retorisk, og like hypotetisk: «Dersom lovgiver hadde vedtatt at allerede registrerte trossamfunn etter den eldre lov måtte innsende dokumentasjon som viste at de fortsatt kvalifiserte for retten til å være registrert som trossamfunn etter nye krav som fulgte av trossamfunnsloven av 2020, ville et formalisert tap av den gitte registrering kunne bringes inn for domstolsprøving med påstand om at registreringstapet var rettsstridig og midlertidig måtte settes ut av kraft».

Statens avvisningspåstand synes å være formulert som en konflikt med maktfordelingsprinsippet i fokus, men som like gjerne – ut ifra Jehovas vitners argumentasjon – kan sees på som et inngrep i Jehovas etablerte rett (til å forbli registrert) og som forsøkes unndratt fra domstolskontroll gjennom en retstekniskrettet lovformulering. Tingretten er i den forestående situasjon ikke kjent med autoritativ rettspraksis som berører sammenliknbare forhold, og som kunne hatt overføringsverdi til det saksforhold man her står overfor.

Etter rettens skjønn må det kunne tillegges vekt at staten, gjennom statsforvalterens forvaltningsutøvelse, allerede har utøvet rettsanvendelsesskjønn fullt ut og fattet sin endelige konklusjon. Dette åpner for at domstolen deretter kan foreta en sedvanlig etterfølgende prøvelse av forvaltningsvedtakets gyldighet, og fastsette nødvendige foranstaltninger mot rettsstridig inngrep i tillatelse/registrering.

Det er ellers klar og vedvarende rettspraksis knyttet til bruk av midlertidig forføyning på utlendingsrettens område, der åpnes for namsrettsinngrep mot forvaltningsvedtak før et vedtak er blitt domstolsprøvet gjennom søksmål, se eksempelvis Rt. 2000 side 1725 og Rt. 2003 side 460. Tingretten er likevel i tvil om dette er tilstrekkelig for å la saksøkeren, i saksforholdet her, bli hørt med krav på realitetsavgjørelse gjennom forføyningsskjennelse.

Jehovas vitner gjør ikke bare gjeldende at det er adgang til å få realitetsvurdert et forføyningskrav i forhold til norsk intern prosessrett, jf. saksøkerens henvisning til tvisteloven § 1-3 og relevant juridisk litteratur om inngrep i bestående rettsstilstand. Jehovas vitner påberoper samtidig at EMK, som etter menneskerettsloven § 3 er gitt reell forrang ved kollisjon mot formell norsk lov, åpner for slik realitetsavgjørelse for å sikre adgangen til effektiv rettshåndhevelse og eliminere virkningen av ulovhjemlet rettighetstap som Jehovas vitner pretenderer å være utsatt for gjennom statsforvalterens vedtak 22. desember 2022.

Også Høyesterett har vist til det ekstraordinære vern som private rettssubjekter nyter godt av etter EMK, også i saker om midlertidig forføyning. I kjennelsen «Brennpunkt I», inntatt i Rt-2006-460, ble det åpnet for særskilt prøvelse av konvensjonsbrudd mot EMK selv om det i saken ikke (lenger) forelå alminnelig rettslig interesse/prosesserutsetninger. Sammen draget i Lovdata gjengis her:

Saken gjaldt spørsmål om NRK hadde rettslig interesse i å fremme kjæremål over et forbud mot å sende et TV-program fastsatt ved midlertidig forføyning, når programmet var sendt til tross for forbudet. Høyesterett fant at kravet som skulle sikres ved den midlertidige forføyning måtte anses bortfalt som følge av at programmet var blitt vist, jf. tvangsløven § 15-12 første ledd bokstav d. Imidlertid måtte NRK blant annet sies å ha en uttalt prejudikatsinteresse i å få prøvet forbudets forhold til yringsfriheten. Spørsmålet om rettslig interesse etter tvistemålsloven § 54 måtte vurderes i lys av EMK art 13, jf. art 1 og art 35 nr 1. *Hensynet til å legge til rette for en effektiv nasjonal prøving av konvensjonsvernet (tingrettens fremheving)* tilsa at NRK hadde et rimelig krav på å få overprøvd forbudets rettmessighet.

Tingretten finner dessuten grunn til å bemerke at det vanskelig kan sees å være grunnlag for *avvisning av et saksanlegg* som følge av selve påstandsutformingen fra Jehovas vitner. Tingretten står fritt til selv å fastsette det nærmere innhold av et adekvat forføyningstiltak, jf. tvisteloven § 34-3 annet ledd. Og tingretten har også, slik som var situasjonen ved kjennelsen 30. desember 2022, en viss adgang til å fastsette det nærmere innhold av et forføyningstiltak til tross for at det påståtte hovedkrav ikke er sannsynliggjort, se vilkåret om «fare ved opphold» etter tvisteloven § 34-2 annet ledd. Dette er argumenter som taler for utvidet bruk av realitetsavgjørelser gjennom midlertidig forføyning.

Rettsstilstanden avtegner, innunder et så vidt spesielt saksforhold som dette, ingen helt klare linjer til støtte for statens avvisningspåstand. Som det vil kunne utledes av tingrettens drøftelser nedenfor i pkt. C og D, har tingretten ikke noen absolutt foranledning til å avklare om saksanlegget skal avvises. Saken her er avgjort på et annet rettslig grunnlag.

C. Kort om tingrettens oppfølgende vurderinger i forføyningssaken her.

Som tidligere opplyst verserer det nå *søksmål* for tingretten om gyldigheten av de ulike vedtak fra Statsforvalteren i Oslo og Viken mot Jehovas vitner; det vil si tvist om rett til statstilskudd, og tvist om gyldigheten av vedtaket 22. desember 2022 der trossamfunnet med hjemmel i den nye trossamfunnsloven av 2020 ble nektet registrering fra år 2023.

Disse søksmålene er etter det retten forstås forent til felles behandling. Det nevnes at spørsmålet om rett til registrering som trossamfunn, og rett til statstilskudd, i all hovedsak skal bedømmes ut ifra de samme rettsregler. Det er berammet digitalt planmøte 5. mai 2023 hvor den videre prosess i søksmålene meisles ut, og hovedforhandling vil erfaringsmessig pågå gjennom langt flere rettsdager enn de to rettsdager som var tatt i bruk for gjennomføring av forføyningssaken her.

Under søksmålshåndteringen er ny behandlende dommer naturlig nok ubundet av premissgivingen i forføyningssaken, men kjennelsen vil kunne ha opplysningsverdi knyttet til saksforholdet og de rettslige problemstillinger som melder seg innunder registreringstvisten her.

De sivilprosessuelle krav for å oppnå midlertidig forføyning etter loven er at saksøkeren må sannsynliggjøre at det foreligger så vel et hovedkrav som en prosessuell sikringsgrunn, jf. tvisteloven § 34-2. Tingretten har i den opprinnelige forføyningsskjennelsen 30. desember 2022 fremhevet at det ikke lot seg gjøre å foreta utdypende betraktninger om Jehovas vitner hadde sannsynliggjort at statsforvalterens enkeltvedtak 22. desember 2022 var ugyldig, men la der til grunn at det var «fare ved opphold» forbundet med å avstå fra å beslutte forholdsregler for ivaretagelse av Jehova vitners rettigheter. Denne foreløpige avgjørelse ble avsagt etter unntaksregelen i tvisteloven § 34-2 annet ledd. Den gang vurderte tingretten at det var stor risiko for at trossamfunnet ville kunne bli utsatt for betydelige skadevirkninger dersom Jehovas vitner ikke ble gitt en foreløpig rett til fortsatt å stå registrert som trossamfunn. Unntaksregelen kan karakteriseres som en type *forsterket sikringsgrunn*, og som fortrinnsvis bare gjør seg gjeldende i et tidlig stadium av sak om midlertidig sikring hvor det ennå ikke er blitt avholdt muntlige forhandlinger. Den umiddelbare bevisførsel som deretter har funnet sted gjennom dokumentasjon av skriftbevis, og muntlige forklaringer fra parter og vitner, sammenholdt med prosessfullmektigenes prosedyrer, er av en slik art at retten nå finner saksforholdet tilstrekkelig belyst for å kunne bedømme om det foreligger sikringsgrunn. Dette er et av de to kumulative grunnvilkår for å bli hørt med krav om midlertidig forføyning. Jehovas vitner må nå sannsynliggjøre at det både foreligger et hovedkrav, og en sikringsgrunn, for å hindre at tingretten opphever kjennelsen 30. desember 2022.

D. Om sikringsgrunn.

Det aktuelle sikringsgrunnlaget i saken her, som Jehovas vitner er satt til å sannsynliggjøre, er nedfelt i tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b), som lyder:

(1) Midlertidig forføyning kan besluttes:

b) når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe...

Lovkravet er sammensatt. Det skal være «nødvendig» å oppnå en forføyningsskjennelse – med sikte på å «avverge vesentlig skade eller ulempe» for saksøkeren.

Det er i mindre utstrekning problematisert gjennom teori og autoritativ praksis om den skade eller ulempe – som påføres tredjepart – kan tjene som relevant sikringsgrunnlag. I en sak som denne vil spørsmålsstillingen ikke komme på spissen. Jehovas vitner er et trosfellesskap der likesinnede medlemmer samles til felles religionsutøvelse. Trossamfunnet består i kraft av medlemsforsamlingen. Det som typisk rammer det enkelte medlem, i egenskap av å høre til trosfellesskapet, må anses som en relevant faktor i rettens bedømmelse av sikringsgrunn.

Jehovas vitner har særlig vist til to sentrale forhold som anføres å være tilstrekkelig tungtveiende for å bli hørt med kjennelse om midlertidig forføyning. For det første har trossamfunnet fremhevet at det er fratatt vigselsretten ved statsforvalterens avgjørelse, og for det annet at statsforvalterens avgjørelse har til følge økt stigmatisering med forsterket risiko for at det utøves skadevoldende gjerninger mot trosmedlemmer eller trossamfunnet.

Opphør av vigselsretten vil utvilsomt oppleves som et klart inngrep i trossamfunnets tilvante religionsutøvelse, etter at trossamfunnet nå gjennom henimot 35 år har hatt rett til å vie egne trosmedlemmer.

Til dette vil kunne innvendes at det er selve opphøret av vigselsretten som skaper betydelig ulempe, men som jo er en ren rettsfølge overfor ethvert tilsvarende trossamfunn som måtte tape sin registreringsrett. I en slik sammenheng vil Jehovas vitner i Norge være henvist til (borgerlig) ekteskapsinngåelse. Dette er situasjonen for trosmedlemmene i bl.a. Tyskland og Frankrike der Jehovas vitner ikke har vigselsrett. Det er i denne sammenheng, gjennom vitneforklaringene, også redegjort for at Jehovas vitner fortsatt vil kunne tilby sedvanlig velsignelse og bønn etter borgerlig ekteskapsinngåelse. Lovvilkåret om «vesentlig skade eller ulempe» må dessuten tolkes ut ifra en objektiv rettsnorm som foretas av verdslig domstol uten noen religionstilhørighet (altså gjennom sekulær domstolsprøvelse).

I utgangspunktet vil dermed både institusjonens og enkeltmedlemmenes religiøse egenopplevelse ved å oppleve avsavning av seremoniell ekteskapsinngåelse vanskelig kunne tillegges utslagsgivende vekt.

Et mer sentralt ankepunkt er knyttet til oppfatningen om at Jehovas vitner undergis stigmatisering fra omverdenen ved ikke lenger å være et godkjent, registrert trossamfunn. Dette adresserer både medlemmenes åndelig opplevelse av utenforskap, men også risikoen for å bli utsatt for hån og ugjerninger.

Tingretten er ikke forelagt overbevisende argumentasjon som underbygger at Jehovas vitners samhold innad i trossamfunnet i særlig grad forringes som følge av vedtaket. Samtidig forfekter Jehovas vitner egne, selvstendige læresetninger som pr. definisjon står i en viss kontrast til andre trossamfunns dogmer, og samfunnsoppfatning for øvrig. Retten kan ikke se det er grunn til å tillegge slike forhold nevneverdig vekt.

Tingretten tar så for seg den konkrete risiko for fare- eller skadeeksponering. Den offentlige debatt om ulike sider av Jehovas vitners religionspraktisering antas være noe kjent gjennom massemedia, sosiale media og gjennom enkelte rettsavgjørelser. Diskusjonen omkring trossamfunnets eksklusjonspraksis, og i en viss grad diskusjonen om tap av statstilskudd – og tap av registrering som denne saken gjelder – har pågått over lengre tid.

Sjikane, hån og skade som allerede måtte være forvoldt vil ikke la seg reversere gjennom rettsprosessen her. Og bevis for slike tidligere utførte ugjerninger gir heller ikke grunnlag for å lempe på forståelsen av lovens nokså strenge krav til vesentlig skade eller ulempe.

Fra et rettslige ståsted må det tas utgangspunkt i et nåtidsperspektiv, der tingretten vil måtte vurdere den påregnelige risiko for fremtidsrettede angrep mot medlemmene eller trossamfunnets eiendom – og da strengt tatt bare så langt skadepotensiale kan anses som en adekvat følgerisiko ved statsforvalterens vedtak 22. desember 2022 om registreringsnektelse.

Tingretten har i premissgivingen i pkt. B ovenfor vist til Høyesteretts betraktninger om prosessforutsetninger for saksanlegg; «Brennpunkt I» (inntatt i Rt. 2006-460). I en senere kjennelse, «Brennpunkt II» (inntatt i Rt. 2007 side 404 flg.), omtalte Høyesterett den konkrete terskelvurdering av vesentlig skade eller ulempe i forhold til enkeltindividet. I avsnittene 82 og 83 fremholdt Høyesterett at en politiinformants liv og helbred måtte beskyttes gjennom politi og rettsorden, og at hensynet til informantens personlige sikkerhet for øvrig ikke kunne hegnes om gjennom forføyningsforbud mot NRK med forbud mot kringkasting av et Brennpunkt-program som avslørte politiinformantens identitet.

Gjennom bevisførselen under rettsforhandlingene 29. og 30. mars 2023 er det ikke presentert noen bevis som anskueliggjør at medlemmer av Jehovas vitner, eller selve organisasjonen, i nyere tid er blitt utsatt for utstrakt grad av forhånelse. Det er derimot på det rene at trossamfunnet har vært under kritisk søkelys gjennom ganske mange år, og da blitt systematisk utsatt for mindre flatterende omtale. Det foreligger likevel ikke overbevisende tegn i tiden som underbygger at dette er et voksende problem, og enda mindre grunn til å se for seg at slikt skulle ha sammenheng med statsforvalterens vedtak om registreringsnektelse.

Det er heller ikke godtgjort at eiendom er blitt utsatt for hærverk i kjølvannet av statsforvalterens vedtak 22. desember 2022. Ingen av de dokumenterte handlinger/hærverk synes å være begått sent i år 2022, eller inn i 2023. Det er derimot fremlagt bevis knyttet til foregående voldshendelser og skadeverk, men hvor det vanskelig kan sees godtgjort at motivet er forankret i stigmatisering som følge av vedtaksprosessen i registreringsaken.

Isolert sett vurderer tingretten at den påregnelige risiko for fremtidig legemskrenkelse, alvorlig forhånelse eller skadeverk er ganske liten når dette kun måtte relateres til statsforvalterens vedtak om registreringsnektelse. Tingretten kan heller ikke rettslig dekning for å kunne kumulere ulike årsaker til hets mot Jehovas vitner.

Tingretten kan dermed ikke se det foreligger et tilstrekkelig sikringsgrunnlag som berettiger opprettholdelse av forføyningskjennelsen 30. desember 2022.

E. Rettens avsluttende merknader og saksomkostningsvurderingen.

Tingretten har innunder pkt. D ovenfor kommet til at grunnvilkåret om sikringsgrunn ikke foreligger i forføyningsaken her. Tvistesakshåndteringen har pågått gjennom lengre tid i 2023, det er kastet grundigere lys over saksforholdet, og det foreligger ikke lenger «fare ved opphold» etter lovens § 34-2 annet ledd som eventuelt kunne gi grunnlag for å prolongere kjennelsen av 30. desember 2022. Dette betyr at kjennelsen 30. desember 2022 nå oppheves.

Tingretten har etter dette *ikke* behov for å foreta en prejudisiell vurdering av om statsforvalterens enkeltvedtak 22. desember 2022 materielt sett skal anses ugyldig eller ikke. Det er blitt gjort til uttrykkelig tvistegjenstand som med fordel undergis grundig drøftelse gjennom søksmålsprosessen som er igangsatt av Jehovas vitner.

Partene har nedlagt kryssende påstand om å bli tilkjent saksomkostnader. Saksøkeren ble opprinnelig hørt med forføyningskjennelse 30. desember 2022 etter lovens unntaksregel, der tingretten mente at hovedkravet ikke var sannsynliggjort. Ingen av partene ble den

gang tilkjent saksomkostninger. Disse tidligere betraktninger er nå undergitt nye vurderinger, jf. tvisteloven § 32-8 annet ledd, og retten er ubundet av den tidligere omkostningsavgjørelsen i desember 2022.

Saksomkostninger skal dermed fastsettes i overensstemmelse med tvisteloven kapittel 20, der utgangspunktet er at den part som vinner frem skal tilkjennes fulle sakskostnader, jf. § 20-2 første ledd sammenholdt med annet ledd. Retten kan ikke se det foreligger noen tungtveiende grunner som tilsier bruk av lovens unntaksregler i § 20-2 tredje ledd eller etter andre lovparagrafer i kapittel 20.

Staten blir etter dette å tilkjenne sakens omkostninger og har fremlagt salærkrav stort kr 238.400 forbundet med 149 timers arbeidsinnsats, samt dekning av utgifter til vitneforklaringer med kr 2.851; til sammen kr 241.251. Kravets størrelse er ikke bestridt av Jehovas vitner. Tingretten finner at kravet anses rimelig og nødvendig, og er dekningsberettiget i samsvar med tvisteloven § 20-5.

Partene ble før gjennomføring av rettsforhandlingene 29. og 30. mars 2023 orientert om at tingretten ikke ville ha mulighet for å følge opp forføyningsaken før etter påskehøytid, grunnet annen arbeidsbyrde.

SLUTNING

1. Tingrettens forføyningskjennelse 30. desember 2022 i sak 22-189232 oppheves.
2. Jehovas vitner betaler kr 241.251 i sakskostnader til Staten v/Barne- og familiedepartementet innen to uker etter forkynning av denne kjennelsen.

Retten hevet

Terje Reinholt Johansen

Kjennelsen kan påankes til Borgarting lagmannsrett innen en måned etter at den er forkynt.

Anke innsendes Oslo tingrett, og en ankende part må betale ankegebyr, jf. for øvrig vedlagte Veiledning om anke i sivile saker.